

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Załącznik
do Uchwały Nr
Rady Powiatu Chojnickiego
z dnia

STRATEGIA ROZWOJU I FINANSOWANIA

EKONOMII SPOŁECZNEJ DLA POWIATU

CHOJNICKIEGO NA LATA 2015-2020

Słupsk, grudzień 2014 r.

Strona **1**

Spis treści

1.	Proces powstawania Strategii	Str. 3
2.	Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu chojnickiego	Str. 4
2.1	Położenie geograficzne i krótka charakterystyka powiatu	Str. 4
2.2	Historia powiatu	Str. 5
2.3	Sytuacja demograficzna powiatu	Str. 7
2.4	Rynek pracy w powiecie	Str. 9
2.5	Pomoc społeczna w powiecie	Str. 14
3.	Ekonomia społeczna i podmioty jej otoczenia w powiecie	Str. 24
4.	Analiza ankiet	Str. 32
5.	Analiza SWOT	Str. 41
6.	Cele i kierunki działań dla powiatu	Str. 44
7.	Możliwości finansowania ekonomii społecznej	Str. 47
8.	Monitoring i ewaluacja	Str. 66
9.	Spis tabel i wykresów	Str. 67

1. Proces powstawania strategii

Strategia Rozwoju i Finansowania Ekonomii Społecznej dla powiatu chojnickiego powstała w ramach projektu „Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej” realizowanego przez Pomorską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. w ramach Priorytetu VII Promocja integracji społecznej, Działania 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej, Poddziałania 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej.

Pracę nad Strategią poprzedziły spotkania informacyjne oraz zawiązanie Porozumienia na rzecz stworzenia Strategii Rozwoju i Finansowania Ekonomii Społecznej dla powiatu chojnickiego. Tworzenie Strategii rozpoczęto zebraniem aktualnych danych na temat powiatu, danych statystycznych oraz uwarunkowań społeczno-gospodarczych. Do opracowania dokumentu wykorzystane zostały również opinie mieszkańców powiatu wyrażone w ankietach. W trakcie opracowywania strategii wykorzystano m.in. obowiązujące dokumenty strategiczne powiatu i gmin, materiały, opracowania i dane udostępnione przez Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych, Wojewódzki Urząd Pracy, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Ośrodki Pomocy Społecznej. Dołożono wszelkich starań, by wykorzystane dane statystyczne oraz inne informacje, były możliwie najbardziej aktualne. Przeważająca większość danych statystycznych dotyczy lat 2011-2013.

W spotkaniach grupy roboczej uczestniczyli przedstawiciele następujących instytucji: Starostwa Powiatowego w Chojnicach, Powiatowego Urzędu Pracy w Chojnicach, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach, Urzędu Miejskiego w Chojnicach, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chojnicach, Gminy Chojnice, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chojnicach, PWSH POMERANIA, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brusach, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czersku, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Konarzynach, Warsztatów Terapii Zajęciowej w Brusach, Spółdzielni Socjalnej QURTYNA PROJECT, Stowarzyszenia Kosobudy oraz Stowarzyszenia Klaster Turystyczny Wrota Borów.

Podczas pierwszego spotkania grupy roboczej na rzecz stworzenia Strategii Rozwoju i Finansowania Ekonomii Społecznej dla powiatu chojnickiego, które odbyło się 26.06.2014 r. w Centrum Edukacyjno-Wdrożeniowym w Chojnicach, wypracowano analizę SWOT

polegającą na zdefiniowaniu mocnych i słabych stron powiatu a także stojących przed nim szans i zagrożeń. Opracowana analiza SWOT wraz z ankietami stanowiła bazę do późniejszego opracowania diagnozy problemów społecznych występujących na terenie powiatu oraz zdefiniowania celów i kierunków działań zawartych w Strategii.

Podczas drugiego spotkania grupy roboczej w dniu 28.10.2014 r. w Centrum Edukacyjno-Wdrożeniowym w Chojnicach zaprezentowano część dotychczas opracowanej dokumentacji - analizy SWOT oraz wyników ankiet. W trakcie spotkania grupa robocza wypracowała cele i kierunki działań, które zostały rozesłane do ponownej konsultacji przed stworzeniem ich ostatecznej wersji.

2. Diagnoza sytuacji społeczno - gospodarczej powiatu chojnickiego

2.1 Położenie geograficzne i krótka charakterystyka powiatu

Powiat chojnicki położony jest w południowo-zachodniej części województwa pomorskiego. Swoim zasięgiem obejmuje obszar 1364 km². Od wschodu graniczy z powiatami kościerskim i starogardzkim, od zachodu z powiatem chojnickim, a od północy z powiatem bytowskim. W skład powiatu wchodzi gmina miejska Chojnice, gminy miejsko – wiejskie Brusy i Czersk oraz gminy wiejskie Chojnice i Konarzyny. Siedzibą władz miasta i powiatu jest miasto Chojnice.

Jan Długosz nazywał Chojnice "Kluczem i Bramą Pomorza". Powiat chojnicki to obszar atrakcyjny turystycznie ze względu na bogactwo rzek, jezior i Bory Tucholskie. Powiat chojnicki posiada wiele atutów, ale do najważniejszych należy zaliczyć urozmaicony krajobraz ukształtowany przez lodowiec skandynawski. Ze względu na walory krajobrazowe na terenie powiatu chojnickiego funkcjonują Zaborski Park Krajobrazowy i Park Narodowy "Bory Tucholskie". Chojnice stanowią doskonałą bazę wypadową w Bory Tucholskie oraz na szlaki turystyczne Pojezierza Kaszubskiego. Turystów przyciąga rozbudowana oferta rekreacji i wypoczynku: kąpiele w rzekach i jeziorach, wędkarstwo, kajakarstwo, żeglarstwo, wycieczki rowerowe i piesze szlakami turystycznymi oraz jeździectwo.¹ Największe miejscowości

¹ Oficjalny serwis internetowy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego w Gdańsku
http://www.pomorskie.eu/pl/pomorzanie_znane_i_nieznane/o_regionie/podzial_administracyjny_wojewodztwa_pomorskiego/powiat_chojnicki

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

turystyczne powiatu zlokalizowane w jego centrum to Małe Swornegacie, Swornegacie i Charzykowy. Istotną rolę pełnią rzeki Brda i Wda mające statut szlaków kajakowych, natomiast jeziora Charzykowskie i Karsieńskie przyciągają amatorów żeglarstwa.²

Źródło: www.gminy.pl

2.2 Historia powiatu

Historia Chojnic sięga średniowiecza, w XI - XII w. istniała tu osada otoczona wałem ziemno-drewnianym. W źródłach pisanych nazwa Chojnice pojawiła się po raz pierwszy w 1275 r., w dokumencie wystawionym przez księcia pomorskiego Mestwina II. Na początku XIV w. Krzyżacy opanowali Pomorze Gdańskie i od nich zapewne, przed 1320 rokiem, Chojnice otrzymały prawo miejskie, zaś odnowiony przywilej lokacyjny datowany jest w 1360r. Miasto zostało w tym czasie silnie ufortyfikowane, położone było pomiędzy dwoma jeziorami, dzięki czemu spełniało ważną rolę w systemie obronnym państwa krzyżackiego. 18 września 1454 r. pod Chojnicami rozegrała się pierwsza bitwa wojny polsko - krzyżackiej. W starciu z zaciężnymi wojskami Krzyżaków, dowodzona przez króla Kazimierza Jagiellończyka armia poniosła klęskę. Trzydzieści lat później, 28 września 1466 r. po długotrwałym oblężeniu wojska polskie zdobyły Chojnice, otwierając drogę do zawarcia II Pokoju Toruńskiego. Po zakończeniu wojny król potwierdził Chojnicom wszystkie posiadane przywileje oraz

² Oficjalny serwis internetowy Starostwa Powiatowego w Chojnicach <http://powiat.chojnice.pl>

utworzył starostwo grodowe, które w uznaniu zasług wojennych nadał dożywotnio Andrzejowi zwanemu Puszkarczemu, później miasto przeszło pod władzę starostów człuchowskich. W 1555 r. Rada Miejska oficjalnie przyjęła wyznanie luteriańskie, wraz z nią większość mieszkańców. Po sześćdziesięciu latach katolicy odzyskali swój XIV-wieczny, gotycki kościół farny, zaś ewangelicy wkrótce wybudowali własny zbór na rynku obok ratusza. Z inicjatywy księdza Jana Doręgowskiego przybyli do Chojnic jezuici, którzy prowadzili działalność misyjną i edukacyjną. Okres pomyślności przerwał najazd Szwedów; w latach 1655-60 miasto było kilkakrotnie nawiedzane przez wroga, trawione pożarami. Dalsze nieszczęścia przyniósł wiek XVIII - grabieże podczas wojny północnej i siedmioletniej, epidemia cholery oraz wielkie pożary w latach 1733 i 1742. Miasto odbudowało się jednak ogromnym wysiłkiem mieszkańców, w czym zasługa m.in. wybitnego burmistrza Izaaka G. Goedtkego. W wyniku I rozbioru Polski 21 września 1772 r. do Chojnic wkroczyły wojska pruskie. Miasto stało się siedzibą nowo powołanego powiatu chojnickiego.³

Powiat chojnicki obejmował południową część Pomorza Nadwiślańskiego, w skład którego wchodziły późniejsze powiaty: tucholski, człuchowski i świecki. Starostwo nazywało się wówczas landraturą. Kompetencje landratów rozciągały się na obszary wiejskie oprócz domen królewskich, które podlegały urzędowi domenalnym utworzonym w 1773 r. Domeny królewskie powstały z wcześniejszych królewskich i przejętych dóbr kościelnych. Jednak już w 1815 roku zgodnie z rozporządzeniem landrat obejmował nadzór nad wszystkimi miejscowościami w danym powiecie. Zwiększono też liczbę powiatów a tym samym zmniejszono ich obszar. Od Powiatu Chojnickiego odłączono odrębne już powiaty: świecki i człuchowski. W późniejszym czasie wydzielono też nowopowstały powiat tucholski i w takim kształcie powiat chojnicki przetrwał do końca rządów pruskich.⁴

W II połowie XIX w. wybudowano linię kolejową Piła - Tczew (1871-73), łączącą Chojnice z Berlinem, Gdańskiem i Królewcem. Budowa dalszych linii sprawiła, że Chojnice stały się ważnym węzłem kolejowym na Pomorzu. Na mocy Traktatu Wersalskiego powiat chojnicki znalazł się w granicach niepodległej II Rzeczypospolitej, wojsko polskie wkroczyło do Chojnic 31 stycznia 1920 r.

³ Oficjalny serwis internetowy Miasta Chojnice <http://www.miastochojnice.pl>

⁴ Oficjalny serwis internetowy Starostwa Powiatowego w Chojnicach <http://powiat.chojnice.pl>

W dniu 1 września 1939 r. Chojnice zostały zaatakowane jako jedno z pierwszych miast polskich; o 4.30 na stację kolejową wjechał pociąg pancerny, który został przez polską obronę wyparty i unieszkodliwiony. Pierwszego dnia wojny pod Krojantami szwadrony 18 Pułku Ułanów Pomorskich stoczyły słynną potyczkę z niemiecką piechotą zmotoryzowaną. W pierwszych miesiącach okupacji hitlerowcy zamordowali ok. 500 mieszkańców Chojnic i powiatu, szczególnym miejscem masowych zbrodni stała się podmiejska Dolina Śmierci. 14 lutego 1945 r. Chojnice zostały wyzwolone spod okupacji przez Armię Czerwoną. Po II wojnie światowej trud mieszkańców skierowany był na odbudowę oraz poprawę warunków bytu. Począwszy od lat 60. nastąpił okres rozwoju, związany z rozbudową, bądź budową nowych zakładów przemysłu spożywczego, meblarskiego, metalowego i innych. Nastąpił rozwój przestrzenny miasta, urosły duże osiedla - im. Hallera, 700-lecia, Kaszubskie, Kolejarzy, Bytowskie i in., powstały nowe szkoły i przedszkola.⁵ 1 stycznia 1999 r. powstał Powiat Chojnicki, który obejmuje pięć gmin: Brusy, Konarzyny, Czersk, gmina wiejska Chojnice oraz miasto Chojnice.⁶

Do najważniejszych i najciekawszych zabytków Chojnic okolic należą: Bazylika p.w. Ścięcia św. Jana Chrzyciela w Chojnicach (XIV w.); kościół pojezuicki pod wezwaniem Zwiastowania NMP (I poł. XVIII w.) w Chojnicach; Brama Człuchowska (XIV w.) w Chojnicach; drewniany kościół w Leśnie koło Brus z XVII w.; rezerwat "Kręgi kamienne" - cmentarz skandynawskich Gotów z lat 70-200 n.e. w Odrach koło Czerska i w Leśnie.⁷

2.3 Sytuacja demograficzna powiatu

Według stanu na dzień 31.12.2013 r. liczba ludności w powiecie chojnickim wynosiła 96 213 mieszkańców (w tym 48 718 kobiet). Według funkcjonalnych grup wieku w 2013 r. najliczniejszą grupą były osoby w wieku produkcyjnym – 63% ogółu ludności. Osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 21,63% ogółu ludności, natomiast osoby w wieku poprodukcyjnym 15,37%. Na podstawie prognoz na lata 2015-2030 na terenie powiatu

⁵ Oficjalny serwis internetowy Miasta Chojnice <http://www.miastochojnice.pl>

⁶ Oficjalny serwis internetowy Starostwa Powiatowego w Chojnicach <http://powiat.chojnice.pl>

⁷ Oficjalny serwis internetowy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego w Gdańsku
http://www.pomorskie.eu/pl/pomorze_znane_i_nieznanne/o_regionie/podzial_administracyjny_wojewodztwa_pomorskiego/powiat_chojnicki

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

chojnickiego przewiduje się spadek liczby ludności do 2015 roku. W latach 2020-2025 liczba ludności będzie wzrastać.

Tabela 1. Liczba ludności na terenie powiatu chojnickiego w latach 2011-2013

Liczba ludności w latach 2011-2013 wg płci									
Wyszczególnienie	2011			2012			2013		
	liczba ogółem	K	M	liczba ogółem	K	M	liczba ogółem	K	M
powiat chojnicki	95 941	48 599	47 342	95 994	48 646	47 348	96 213	48 718	47 495

Tabela 2. Liczba ludności według funkcjonalnych grup wieku i płci w powiecie chojnickim

Liczba ludności według funkcjonalnych grup wieku									
Wyszczególnienie	2011			2012			2013		
	liczba ogółem	K	M	liczba ogółem	K	M	liczba ogółem	K	M
Wiek przedprodukcyjny	21 233	10 404	10 979	21 074	10 259	10 815	20 815	10 142	10 673
Wiek produkcyjny	60 812	28 675	32 137	60 692	28 510	32 182	60 607	28 398	32 209
Wiek poprodukcyjny	13 746	9 520	4 226	14 228	9 877	4 351	14 791	10 178	4 613

Tabela 3. Prognoza liczby ludności na lata 2015-2030 dla powiatu chojnickiego

Prognoza liczby ludności na lata 2015-2030								
Wyszczególnienie	2015		2020		2025		2030	
	K	M	K	M	K	M	K	M
powiat chojnicki	48 372	46 716	48 982	47 375	49 198	47 658	49 000	47 511
Ogółem	95 088		96 357		96 856		96 511	

Źródło: Bank Danych Lokalnych – GUS

Str

2.4 Rynek pracy w powiecie

Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy wyniosła ogółem 7421 osób. W porównaniu do lat ubiegłych można zauważyć, że bezrobocie systematycznie spada w mieście Chojnice. Największy wzrost bezrobocia w przedziale lat 2011-2013 na terenie powiatu chojnickiego zanotowano w 2012 r. Obecnie według stanu na dzień 30 czerwca 2014 r. liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w powiecie chojnickim wynosi 6739 osób.

Tabela 4. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chojnicach z terenu powiatu chojnickiego

Ilość osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy z terenu powiatu chojnickiego			
Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2011	Stan na 31.12.2012	Stan na 31.12.2013
Miasto Chojnice	2969	2914	2739
Gmina Chojnice	1487	1557	1523
Czersk	1856	1864	1917
Brusy	1080	1074	1076
Konarzyny	162	176	166
Razem	7554	7585	7421

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Chojnicach

W grupie osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chojnicach jako osoby bezrobotne, osoby zamieszkałe na wsi stanowią mniej niż połowę ogółu osób bezrobotnych. W latach 2011-2013 liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne i zamieszkałych na wsi utrzymuje się na podobnym poziomie – w 2011 r. wynosiła 44,8%, w 2012 r. 45,7%, natomiast w 2013 r. 46,5%.

**Tabela 5. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy
w Chojnicach zamieszkałych na terenach wiejskich**

Bezrobotni zarejestrowani zamieszkali na terenach wiejskich						
Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2011		Stan na 31.12.2012		Stan na 31.12.2013	
	liczba	udział w % ogółem	liczba	udział w % ogółem	liczba	udział w % ogółem
województwo	48460	45,4	51375	44,8	51511	45,1
powiat chojnicki	3382	44,8	3469	45,7	3453	46,5

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku

W strukturze bezrobocia w powiecie słupskim w podziale według płci i wieku w latach 2011-2013 można zauważyć że największy udział osób bezrobotnych występuje wśród kobiet w grupie wiekowej 25-34. Wzrasta również liczba bezrobotnych kobiet w grupie wiekowej 35-44 lata. Znaczny spadek liczby bezrobotnych kobiet na przestrzeni trzech lat zauważa się w grupie wiekowej poniżej 24 roku życia. Najmniej bezrobotnych kobiet występuje w grupie wiekowej powyżej 55 roku życia.

Tabela 6. Struktura bezrobocia wg płci i wieku w powiecie chojnickim

Rok	2011		2012		2013	
Wiek						
Płeć	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
24 lata i mniej	1154	887	1062	904	895	755
25- 34	1260	866	1237	886	1229	819
35-44	795	590	829	636	850	677
45-54	707	639	676	617	691	664
55 i więcej	213	443	218	520	262	579

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Spośród ogólnej liczby osób bezrobotnych, ponad połowę zarejestrowanych bezrobotnych (3927 osób) w końcu 2013 r. stanowiły kobiety. Statystyka pokazuje, że udział kobiet w grupie bezrobotnych na przestrzeni lat utrzymuje się na poziomie powyżej 52%.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

**Tabela 7. Liczba kobiet zarejestrowanych jako osoby bezrobotne w Powiatowym Urzędzie Pracy
w Chojnicach**

Liczba kobiet zarejestrowanych jako osoby bezrobotne w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chojnicach						
Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2011		Stan na 31.12.2012		Stan na 31.12.2013	
	liczba	udział w % ogółem	liczba	udział w % ogółem	liczba	udział w % ogółem
województwo	60589	56,8	62837	54,8	62675	54,9
powiat chojnicki	4129	54,7	4022	53,0	3927	52,9

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku

Stopa bezrobocia na terenie powiatu chojnickiego w latach 2011-2013 znacznie przewyższała stopę bezrobocia w skali kraju i województwa. Obecnie według stanu na dzień 30 czerwca 2014 r. stopa bezrobocia w Polsce wynosi 12%. W województwie pomorskim kształtuje się na poziomie 11,8%, na terenie powiatu chojnickiego wynosi 18%. Stopa bezrobocia w porównaniu z rokiem ubiegłym spadła o 1,6%.

Tabela 8. Stopa bezrobocia w powiecie chojnickim na tle kraju i województwa

Stopa bezrobocia			
Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2011	Stan na 31.12.2012	Stan na 31.12.2013
Kraj	12,5	13,4	13,4
województwo	12,5	13,4	13,3
powiat chojnicki	20,2	20,0	19,6

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku

Wśród osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chojnicach, najliczniejszą grupę w 2013 r. stanowiły osoby długotrwale bezrobotne – 59,8%. Osoby do 25 roku życia stanowiły 23,9% zarejestrowanych osób bezrobotnych, natomiast osoby powyżej 50 roku życia - 22,4%.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 9. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy – osoby do 25 roku życia

Osoby do 25 roku życia						
Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2011		Stan na 31.12.2012		Stan na 31.12.2013	
	liczba	udział w % ogółem	liczba	udział w % ogółem	liczba	udział w % ogółem
województwo	23586	24,4	23629	22,8	21566	20,7
powiat chojnicki	2041	29,1	1966	27,6	1650	23,9

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku

Tabela 10. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy – osoby długotrwale bezrobotne

Osoby długotrwale bezrobotne						
Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2011		Stan na 31.12.2012		Stan na 31.12.2013	
	liczba	udział w % ogółem	liczba	udział w % ogółem	liczba	udział w % ogółem
województwo	47059	48,7	52301	50,5	56453	54,1
powiat chojnicki	3852	55,0	4334	60,9	4129	59,8

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku

Tabela 11. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy – osoby powyżej 50 roku życia

Osoby powyżej 50 roku życia						
Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2011		Stan na 31.12.2012		Stan na 31.12.2013	
	liczba	udział w % ogółem	liczba	udział w % ogółem	liczba	udział w % ogółem
województwo	23472	24,3	25722	24,8	27778	26,6
powiat chojnicki	1351	19,3	1429	20,1	1544	22,4

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 12. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy – osoby niepełnosprawne

Osoby niepełnosprawne						
Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2011		Stan na 31.12.2012		Stan na 31.12.2013	
	liczba	udział w % ogółem	liczba	udział w % ogółem	liczba	udział w % ogółem
województwo	6515	8,7	6978	6,7	7126	6,8
powiat chojnicki	428	6,1	416	5,8	419	6,1

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku

Tabela 13. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy – osoby, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia

Osoby, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia						
Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2011		Stan na 31.12.2012		Stan na 31.12.2013	
	liczba	udział w % ogółem	liczba	udział w % ogółem	liczba	udział w % ogółem
województwo	1565	1,6	1800	1,7	2065	2,0
powiat chojnicki	59	0,8	62	0,9	419	6,1

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku

Tabela 14. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy – osoby po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego

Osoby po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego						
Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2011		Stan na 31.12.2012		Stan na 31.12.2013	
	liczba	udział w % ogółem	liczba	udział w % ogółem	liczba	udział w % ogółem
województwo	225	0,2	204	0,2	266	0,3
powiat chojnicki	119	1,7	86	1,2	107	1,5

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku

2.5 Pomoc społeczna w powiecie

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny poprzez zaspokojenie ich podstawowych potrzeb i umożliwienie życia w godziwych warunkach. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Zadania pomocy społecznej w gminach wykonują jednostki organizacyjne – ośrodki pomocy społecznej (art. 110 Ustawy), w powiatach zadania pomocy społecznej wykonują powiatowe centra pomocy rodzinie. Zadania powiatowych centrów pomocy rodzinie w miastach na prawach powiatu realizują miejskie ośrodki pomocy społecznej, które mogą być nazywane miejskimi ośrodkami pomocy rodzinie (art. 112).⁸

Na terenie powiatu chojnickiego działają:

- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brusach
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chojnicach
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chojnicach
- Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czersku
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Konarzynach
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach jest jednostką organizacyjną powiatu chojnickiego. Realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej, pieczy zastępczej, rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych oraz zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Na podstawie zarządzenia starosty realizuje również zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Domy Pomocy Społecznej

Artykuł 54 ustawy o pomocy społecznej stanowi, prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności. Domy pomocy społecznej są podzielone na domy dla osób w podeszłym wieku, osób przewlekle somatycznie chorych, przewlekle psychicznie chorych,

⁸ Ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U z 2 lipca 2008 r. Nr 115 poz. 728 - tekst jednolity)

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, osób niepełnosprawnych fizycznie oraz osób uzależnionych od alkoholu.⁹

Na terenie powiatu chojnickiego działa Dom Pomocy Społecznej w Chojnicach dla osób przewlekle psychicznie chorych. Jest on jednostką organizacyjną Starostwa Powiatowego w Chojnicach. DPS w Chojnicach, jest przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, posiada 108 miejsc dla podopiecznych. DPS oferuje rozbudowaną ofertę terapeutyczną: przeciwdziałania nawrotom, usprawnianie psychiczne, społeczne i fizyczne. Podopieczni mają możliwość uczestnictwa w zajęciach w ramach jednej z pracowni: rzeźbiarskiej, ceramicznej, wikliniarskiej, papieroplastyki, fryzjerskiej, tkackiej, krawieckiej, komputerowej, fotograficznej, witrażu, psychoedukacji, teatralnej, modelarskiej lub pracowni kulinarnej.¹⁰ Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. w Domu Pomocy Społecznej w Chojnicach przebywało 107 osób (w tym 15 osób w wieku 19-40 lat; 51 osób w wieku 41-60 lat; 29 osób w wieku 61-74 lata oraz 12 osób powyżej 74 roku życia).¹¹

Środowiskowe Domy Samopomocy

W powiecie chojnickim funkcjonują dwa Środowiskowe Domy Samopomocy: Środowiskowy Dom Samopomocy w Chojnicach oraz Środowiskowy Dom Samopomocy w Czersku. Środowiskowy Dom Samopomocy w Chojnicach jest jednostką podległą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chojnicach. Istnieje od 1 grudnia 2004 roku. Z usług Środowiskowego Domu Samopomocy korzysta obecnie 35 osób. Dom jest czynny od poniedziałku do piątku przez 8 godzin dziennie od 7.30 do 15.30. Uczestnicy ŚDS mają zapewnione dwa posiłki dziennie, opiekę pielęgniarską, psychologa, psychiatrę, opiekę terapeutyczno-rehabilitacyjną. Celem działalności Środowiskowego Domu Samopomocy jest podnoszenie jakości życia uczestników i zapewnienie im wsparcia poprzez podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia. Wsparcie dotyczy także pomocy w kontaktach społecznych, załatwianiu spraw poza ośrodkiem, podtrzymywaniu kontaktów z rodziną i przyjaciółmi, gospodarowaniu pieniędzmi, aktywnym spędzaniu wolnego czasu i motywowaniu do pracy. Dom pomaga uczestnikom rozwijać zdolności

⁹ Ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U z 2 lipca 2008 r. Nr 115 poz. 728 - tekst jednolity)

¹⁰ Oficjalny serwis internetowy DPS Chojnice <http://dpschojnice.pl>

¹¹ Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach za 2013 rok str. 14

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

i zainteresowania oraz wyrabiać zachowania zbliżone do zwyczajowych norm. W ośrodku wsparcia realizowana jest terapia zajęciowa w różnych pracowniach. Uczestnikiem zajęć w Środowiskowym Domu Samopomocy może zostać każda osoba, która posiada aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem na korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji.

W ramach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chojnicach działa również Dom Dziennego Pobytu. Został powołany 16 września 1982 roku. Ośrodek wsparcia roztacza opiekę nad osobami starszymi zamieszkającymi na terenie Chojnic. Do dyspozycji mieszkańców DDP są: sala terapii zajęciowej, sala telewizyjna, jadalnia/stołówka i ogród. W ramach terapii zajęciowej prowadzone są zajęcia z: muzykoterapii zaadaptowanej do specyficznych potrzeb osób starszych, urozmaicone formy zajęć z podkładem muzycznym, aktywny śpiew, choreoterapia, zajęcia intelektualne z cyklu treningów sprawności umysłowej oraz arteterapia.¹²

Drugi Środowiskowy Dom Samopomocy na terenie powiatu chojnickiego znajduje się w Czersku. Środowiskowy Dom Samopomocy jest komórką organizacyjną MGOPS. Środowiskowy Dom Samopomocy jest placówką dziennego pobytu dla osób z niepełnosprawnością intelektualną z terenu miasta i gminy Czersk. Przyjęcie do ŚDS odbywa się na podstawie decyzji administracyjnej wydawanej przez Dyrektora MGOPS na podstawie wywiadu środowiskowego, opinii lekarza specjalisty oraz wyników badań. Placówka zapewnia podstawowe usługi opiekuńcze, medyczno-rehabilitacyjne, rekreacyjno-kulturalne oraz jeden posiłek w czasie pobytu. Główną formą działalności ŚDS jest terapia zajęciowa, która stanowi kontynuację rehabilitacji psychiatrycznej i ma na celu przywrócić zdolność uczestnictwa i funkcjonowania w życiu rodzinnym i społecznym, nawiązywania kontaktów interpersonalnych oraz wykonywania podstawowych czynności życia codziennego. Ma również wyzwolić wśród uczestników ŚDS poczucie własnej wartości oraz podtrzymywać i rozwijać sprawność psychoruchową. W ramach terapii zajęciowej w Środowiskowym Domu Samopomocy prowadzone są: pracownia rękodzielnicza, plastyczna, kulinarna, stolarska, komputerowa oraz sala rehabilitacyjna. Dom organizuje

¹²Oficjalny serwis internetowy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chojnicach
<http://www.mopschojnice.pl/jednostki-podlegle.html>

również zajęcia kulturalno-oświatowe. ŚDS współpracuje z innymi placówkami oraz instytucjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.¹³

Niepełnosprawność

Najnowsze dostępne dane dotyczące osób niepełnosprawnych pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku. Liczba osób niepełnosprawnych w województwie pomorskim została oszacowana na 284 499 osób. W powiecie chojnickim wynosiła 13 783 osoby (w tym 7 291 kobiet).

W 2011 roku spośród 913 783 osób niepełnosprawnych zamieszkałych w powiecie chojnickim, 10 707 osób stanowiły osoby niepełnosprawne prawnie, pozostałe 3 077 osób niepełnosprawne tylko biologicznie.¹⁴ Osoby niepełnosprawne prawnie to osoby posiadające aktualne orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez uprawniony do tego organ. Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, nie posiadają orzeczenia, ale odczuwają całkowitą lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania podstawowych czynności.¹⁵

W ramach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach funkcjonuje Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. W 2013 roku wydał on 2 942 orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności. Dla osób przed 16 rokiem życia wydano 602 orzeczenia, w tym: 530 orzeczeń o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych; 66 orzeczeń o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych oraz 6 orzeczeń o odmowie ustalenia niepełnosprawności. Ilość wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób po 16 roku życia, w 2013 roku wynosiła 2 339. Wydano 2 188 orzeczeń z określeniem stopnia niepełnosprawności; 34 orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych oraz 117 orzeczeń o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności.¹⁶

Największą grupę wśród osób niepełnosprawnych według podziału na funkcjonalne grupy wieku i płci, stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 6 907 osób, w której większość stanowią mężczyźni (58,22%).

¹³ Oficjalny serwis internetowy Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Czersku
<http://www.mgopsczersk.pl/sds.html>

¹⁴ Opracowanie na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

¹⁵ Uwagi analityczne GUS <http://old.stat.gov.pl>

¹⁶ Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach za rok 2013

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 15. Liczba osób niepełnosprawnych według funkcjonalnych grup wieku i płci w powiecie chojnickim w 2011 r.

Wyszczególnienie	powiat chojnicki		
	liczba ogółem	K	M
Wiek przedprodukcyjny	1 148	482	666
Wiek produkcyjny	6 907	2 886	4 021
Wiek poprodukcyjny	5 729	3 923	1 806
Ogółem	13 783	7 291	6 493

Źródło: Bank Danych Lokalnych – GUS

Na terenie powiatu chojnickiego realizowany jest Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2007-2015. Program przygotowało Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach na zlecenie Starosty Chojnickiego. Ma on za zadanie zwiększyć udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym poprzez wyrównywanie szans w korzystaniu z praw i obowiązków przysługującym wszystkim obywatelom. Program ten ma na celu:

- działania w celu diagnozowania środowiska osób niepełnosprawnych,
- stworzenie możliwości do pełnej rehabilitacji leczniczej, psychologicznej i społecznej osób niepełnosprawnych,
- wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych,
- wykorzystanie lokalnego potencjału w procesie integracji osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem,
- doskonalenie systemu pomocy osobom niepełnosprawnym,
- zintegrowanie działań samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych.¹⁷

¹⁷ Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2007-2015 (w:) Biuletyn Informacji Publicznej Powiatu Chojnickiego <http://bip.powiatchojnice.pl>

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Problemy społeczne

Tabela 16. Powody przyznania pomocy w latach 2011-2013 w powiecie chojnickim

Przyczyna przyznawania pomocy społecznej	Liczba rodzin którym przyznano pomoc w 2011 roku	Liczba rodzin którym przyznano pomoc w 2012 roku	Liczba rodzin którym przyznano pomoc w 2013 roku
Ubóstwo	2819	2580	2885
Przemoc w rodzinie	138	98	83
Alkoholizm	238	249	236
Narkomania	2	11	3
Potrzeba ochrony macierzyństwa	246	246	300
Bezdomność	54	49	51
Opuszczenie zakładu karnego	30	37	41
Bezrobocie	2273	2160	2434
Niepełnosprawność	1511	1470	1609
Długotrwała lub ciężka choroba	1125	1165	1249
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	1129	1293	1238
Zdarzenia losowe	15	17	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych od Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu chojnickiego

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

**Tabela 17. Liczba rodzin korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2011-2013
w powiecie chojnickim**

Gmina	2011 rok	2012 rok	2013 rok
Brusy	805	818	875
Czersk	1308	1190	1193
GOPS Chojnice	731	770	829
MOPS Chojnice	1667	1594	1695
Konarzyny	82	75	80
Ogółem	4 593	4 447	4 672

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych od Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu chojnickiego

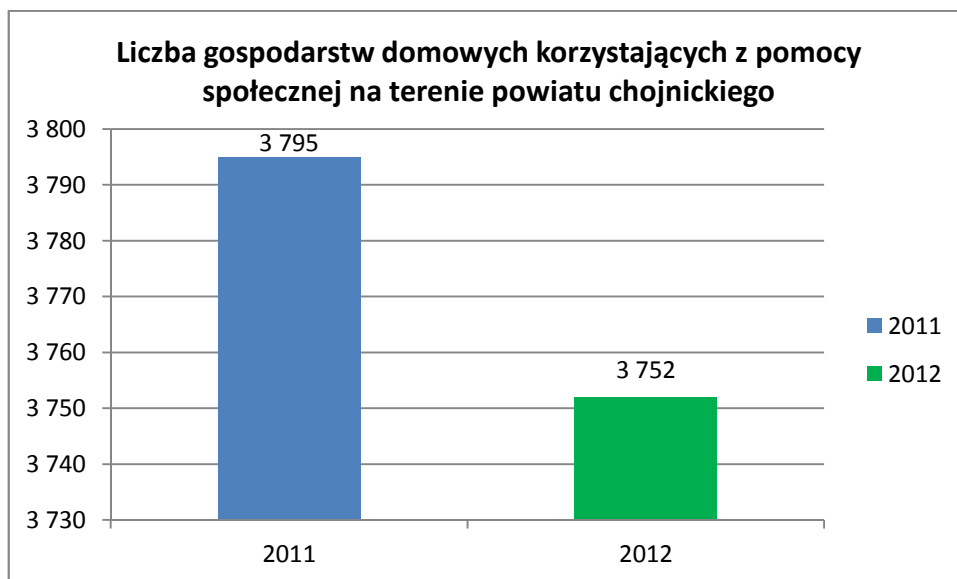
Na podstawie analizy danych z tabeli wynika, że w 2013 roku najczęstszymi przyczynami przyznawania pomocy społecznej na terenie powiatu chojnickiego były: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Ze świadczeń Ośrodków Pomocy Społecznej z powodu ubóstwa skorzystało w 2013 roku w powiecie chojnickim 2 885 rodzin. W porównaniu do roku 2012, liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wzrosła o 305 rodzin. W latach 2011-2013 na terenie powiatu chojnickiego najwięcej rodzin skorzystało ze wsparcia pomocy społecznej w 2013 roku – 4 672 rodziny. W porównaniu do roku poprzedniego, liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wzrosła o 255 rodzin.

Ubóstwo

Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej w 2011 r. na terenie powiatu chojnickiego wynosiła 3 795 osób, natomiast w 2012 r. wyniosła 3 752. W porównaniu do roku ubiegłego nastąpił spadek liczby gospodarstw domowych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej o 43 gospodarstwa domowe.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

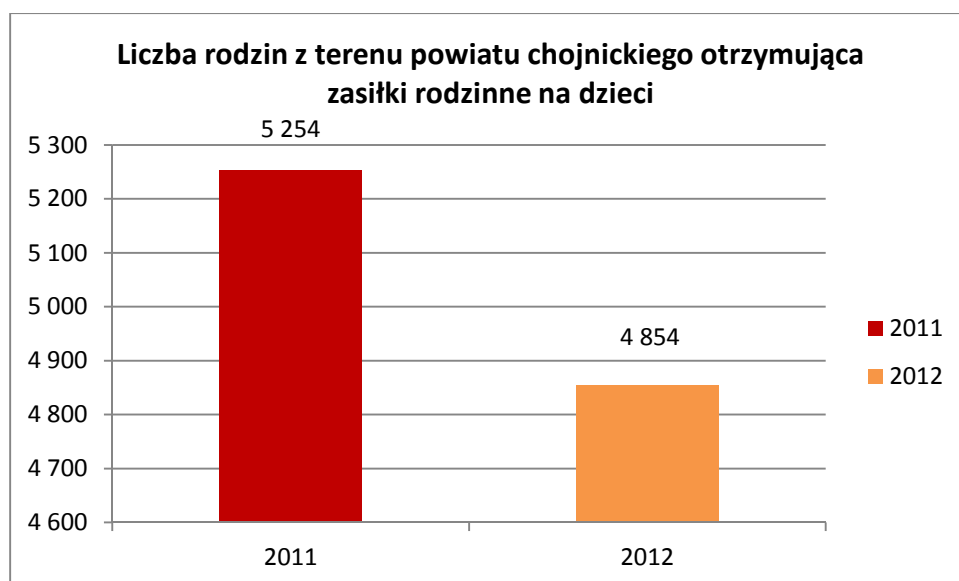
Wykres 1. Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej na terenie powiatu chojnickiego

Źródło: Bank danych lokalnych

Na terenie powiatu chojnickiego w 2012 roku z zasiłków rodzinnych na dzieci skorzystało 4 854 rodzin. Porównując do 2011 roku, nastąpił znaczny spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na dzieci o 400 rodzin.

Wykres 2. Liczba rodzin z terenu powiatu chojnickiego otrzymująca zasiłki rodzinne na dzieci

Źródło: Bank danych lokalnych

Bezdomność

Jednym z głównych problemów społecznych jest zjawisko bezdomności. W Polsce ma ono charakter stały. Liczba osób bezdomnych w Polsce szacowana jest na około 31 tysięcy osób. Pomoc skierowana do osób bezdomnych w postaci kontraktów socjalnych lub indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności obejmuje rocznie około 3 tysięcy osób. Pomimo udzielonej pomocy liczba osób bezdomnych nie maleje – na miejsce osób, które wyszły z bezdomności, pojawiają się nowe. Zjawisko bezdomności w Polsce ma charakter zurbanizowany, w większości przypadków dotyczy dużych miast.¹⁸ Najwyższa Izba Kontroli w informacji o wynikach kontroli „Działania Administracji Publicznej na Rzecz Bezdomnych” wskazuje, że wydatki państwa na działania pomocowe na rzecz osób bezdomnych sukcesywnie rosną, w 2012 r., wynosiły 166,8 mln złotych, natomiast w 2013 roku już 183,6 mln złotych. NIK zaleca wdrożenie Programu Wspierającego Powrót Osób Bezdomnych do Społeczności, którego głównym celem jest integracja, aktywizacja zawodowa i społeczna osób bezdomnych, poprawa standardu pobytu i noclegu oraz wspieranie działań profilaktycznych.

Na podstawie badania socjogeograficznego przeprowadzonego w 2011 roku przez Pomorskie Forum na rzecz Wychodzenia z Bezdomności liczbę osób bezdomnych na terenie województwa pomorskiego szacuje się 2 895 osób. Liczba osób bezdomnych na terenie powiatu chojnickiego była jedną z najniższych w województwie pomorskim i wynosiła 24 osoby, w porównaniu do danych z 2009 roku liczba bezdomnych wzrosła o 6 osób.¹⁹ Placówki udzielające wsparcia osobom bezdomnym na terenie powiatu chojnickiego to:

- Noclegownia dla Bezdomnych Mężczyzn prowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chojnicach, przeznaczona dla 12 osób; czynna w godzinach 17.30 - 10.00; przyjmowanie na podstawie skierowania OPS.
- Hostel Readaptacji Społecznej w Chojnicach, prowadzony przez Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne, z 12 miejscami dla mężczyzn, przyjmowanie na podstawie skierowania terapeuty.

¹⁸ Najwyższa Izba Kontroli <http://www.nik.gov.pl/aktualnosci/trudny-problem-bezdomnosci-rozmowa-o-wynikach-kontroli.html> str. 13

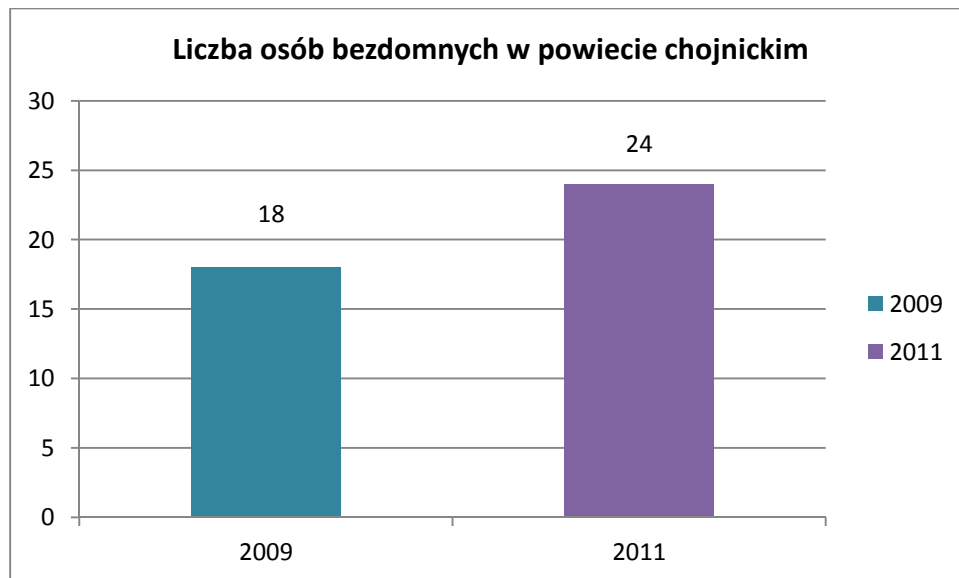
¹⁹ Oficjalny serwis internetowy Pomorskiego Forum na Rzecz Wychodzenia z Bezdomności <http://www.pfwb.org.pl/obszary-dzialan/badania/badania-socjodemograficzne/badanie-socjodemograficzne-2011>

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Ośrodek Readaptacji Stowarzyszenia Solidarni „PLUS” EKO „Szkoła życia” w Wandzinie to placówka specjalizująca się w leczeniu osób uzależnionych od środków psychoaktywnych, przyjmuje więc osoby bezdomne uzależnione.²⁰

Wykres 3. Liczba osób bezdomnych w powiecie chojnickim

²⁰ Oficjalny serwis internetowy Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku – wykaz placówek dla bezdomnych <http://www.gdansk.uw.gov.pl/pomorski-urzed-wojewodzki-w-gdansk/wydzialy/25-wydzial-polityki-spolecznej/56-rejestry-i-wykazy-prowadzone-w-wydziale-polityki-spolecznej>

3. Ekonomia społeczna i podmioty jej otoczenia w powiecie

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej definiuje ekonomię społeczną jako *sferę aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu.*

W sferze ekonomii społecznej działają cztery grupy podmiotów ekonomii społecznej:

- Przedsiębiorstwa społeczne – czyli podmioty prowadzące działalność gospodarczą, wyodrębnione pod względem organizacyjnym i rachunkowym. Wypracowany zysk i nadwyżki przedsiębiorstwa społeczne przeznaczają na wzmocnienie potencjału przedsiębiorstwa, na reintegrację zawodową i społeczną lub działalność pożytku publicznego prowadzoną na rzecz społeczności lokalnej.
- Podmioty reintegracyjne, których działalność ma na celu reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wśród podmiotów reintegracyjnych można wymienić Zakłady Aktywności Zawodowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Centra Integracji Społecznej oraz Kluby Integracji Społecznej;
- Podmioty działające w sferze pożytku publicznego prowadzące działalność ekonomiczną i zatrudniające pracowników. To organizacje pozarządowe prowadzące działalność odpłatną i nieodpłatną pożytku publicznego.
- Podmioty sfery gospodarczej – tworzone w związku z realizacją celu społecznego, to podmioty nieposiadające wszystkich cech przedsiębiorstwa społecznego. Należą do nich organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą, z której zyski wspierają realizację celów statutowych oraz Zakłady Aktywizacji Zawodowej (ze względu na ich hybrydowy charakter są zaliczane do podmiotów reintegracyjnych oraz podmioty sfery gospodarczej); spółdzielnie, których celem jest zatrudnienie oraz pozostałe spółdzielnie o charakterze konsumenckim i wzajemnościowym.²¹

Europejska sieć badawcza EMES (European Research Network) definiuje **przedsiębiorstwo społeczne** jako przedsięwzięcie o głównie społecznych celach, angażujące się w działalność ekonomiczną i przeznaczające zyski na realizację celów społecznych lub

²¹ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

zaspokojenie określonych potrzeb społecznych. EMES określa kryteria społeczne i kryteria ekonomiczne, którymi powinny charakteryzować się przedsiębiorstwa społeczne. Kryteria ekonomiczne zakładają prowadzenie działalności w sposób względnie ciągły i regularny; niezależność i suwerenność instytucji w stosunku do instytucji publicznych; podejmowanie ryzyka ekonomicznego oraz zatrudnianie płatnego personelu. Kryteria społeczne obejmują wyraźną orientację na społecznie użyteczny cel przedsięwzięcia; oddolny, obywatelski charakter inicjatywy. Należy do nich również możliwie demokratyczny system zarządzania, który uwzględnia interesy różnych interesariuszy; możliwie wspólnotowy charakter działania oraz ograniczona dystrybucja zysków.

Formy prawne podmiotów wpisujące się w działania ekonomii społecznej:

1. **Centrum Integracji Społecznej (CIS)** to jednostka organizacyjna utworzona przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową, realizująca reintegrację zawodową i społeczną poprzez prowadzenie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym programów edukacyjnych, obejmujących m.in. nabywanie umiejętności zawodowych, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych oraz nabywanie innych umiejętności niezbędnych do codziennego życia. CIS nie jest samodzielnym podmiotem prawnym lecz formą prawną adresowaną do instytucji oraz organizacji pozarządowych pracujących z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym. W grupie beneficjentów CIS są te same grupy osób, które mogą założyć spółdzielnię socjalną. Podstawa prawną regulującą działalność CIS jest ustawa z 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.²² Na terenie powiatu chojnickiego funkcjonuje jedno Centrum Integracji Społecznej. CIS jest jednostką budżetową Powiatu Chojnickiego, nieposiadającą osobowości prawnej. Obszar działania centrum Integracji Społecznej obejmuje cały teren powiatu.²³
2. **Klub Integracji Społecznej (KIS)** to jednostka, której celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu

²² Opracowanie Stałej Konferencji Ekonomii Społecznej: *Ekonomia Społeczna w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki*

²³ Statut Centrum Integracji Społecznej w Chojnicach dostępny na stronie BIP Starostwa Powiatowego w Chojnicach <http://bip.powiatchojnice.pl>

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. KIS działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych. To jednostka pomagająca samo organizować się ludziom w grupy, podejmować wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym zmierzające do tworzenia własnych miejsc pracy. KIS zostaje powołany przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową. Podstawą prawną regulującą działalność KIS jest ustawa z 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym. Na terenie powiatu chojnickiego nie funkcjonują Kluby Integracji Społecznej.

3. **Organizacje pozarządowe** – to najliczniejsza grupa podmiotów ekonomii społecznej.

- a. **Fundacja** – organizacja powołana dla realizacji celów społecznie lub gospodarczo użytecznych (przy czym gospodarcze cele nie mogą być celami zarobkowymi). Fundacja jest powoływana przez osobę fundatora, którym może być osoba fizyczna, a także osoba prawna. Fundacja może prowadzić działalność gospodarczą służącą realizacji jej celów, przy czym wartość jej środków majątkowych przeznaczonych na działalność gospodarczą nie może być mniejsza niż 1000 złotych. Środki uzyskane z działalności gospodarczej powinny być przeznaczone na działalność statutową. Podstawą prawną regulującą działalność fundacji jest ustawa z 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach oraz przepisy statutu fundacji.
- b. **Stowarzyszenie** – dobrowolne, samorządne i trwałe zrzeszenie w celach niezarobkowych, opierające swoją działalność na pracy społecznej członków. Stowarzyszenie może prowadzić działalność gospodarczą według ogólnych zasad określonych w odrębnych przepisach z zastrzeżeniem, że dochód z tej działalności będzie przeznaczony na cele statutowe, nie będzie przeznaczony do podziału między jego członków. Podstawą prawną regulującą działalność stowarzyszeń jest ustawa Prawo o stowarzyszeniach z dnia 7 kwietnia 1989 r.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Stowarzyszenia i fundacje prowadzące działalność gospodarczą z chwilą wpisania do rejestru przedsiębiorców stają się przedsiębiorcami w zakresie tej działalności, mogą też zakładać jednoosobowe spółki kapitałowe, tj. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółki akcyjne.²⁴ W rejestrze Starostwa Powiatowego w Chojnicach na terenie powiatu chojnickiego zarejestrowanych jest: 56 klubów sportowych, 32 stowarzyszenia zwykłe oraz 27 uczniowskich klubów sportowych.²⁵ Zgodnie z Krajowym Rejestrem Sądowym w Rejestrze Stowarzyszeń zarejestrowane są 253 organizacje, mające siedzibę na terenie powiatu chojnickiego. Ilość organizacji pozarządowych posiadających osobowość prawną (wg rejestru KRS) w podziale na gminy powiatu chojnickiego:

- Gmina Brusy – 47,
- Gmina Czersk – 43,
- Gmina Chojnice – 157,
- Gmina Konarzyny – 6.²⁶

4. **Spółdzielnia** – dobrowolne zrzeszenie nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, które w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą. W działania ekonomii społecznej wpisują się następujące typy spółdzielni:

- a. **Spółdzielnia socjalna** to pierwsza w Polsce forma prawna, którą ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych, wprost określiła jako przedsiębiorstwo społeczne. Przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków. Spółdzielnia socjalna działa na rzecz społecznej i zawodowej reintegracji jej członków. Spółdzielnię socjalną mogą założyć: osoby bezrobotne, bezdomni realizujący indywidualny program wychodzenia z bezdomności, uzależnieni od alkoholu, po zakończeniu programu

²⁴ Opracowanie Stałej Konferencji Ekonomii Społecznej: *Ekonomia Społeczna w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki*

²⁵ Biuletyn Informacji Publicznej Starostwa Powiatowego w Chojnicach <http://bip.powiatchojnice.pl>

²⁶ Krajowy Rejestr Sądowy – stan na wrzesień 2014

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego, uzależnieni od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej, chorzy psychicznie, zwalniani z zakładów karnych, uchodźcy realizujący indywidualny program integracji, osoby niepełnosprawne. Spółdzielnię socjalną może założyć co najmniej pięć osób (nie więcej jednak niż 50 osób) spełniających wymienione wyżej warunki.

- b. **Spółdzielnia pracy** przedmiotem jej działalności gospodarczej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków. Szczególnym rodzajem spółdzielni pracy jest spółdzielnia inwalidów i niewidomych cechująca się wysokim poziomem zabezpieczeń socjalnych i szeroką ofertą form pomocy z zakładowego funduszu rehabilitacji.²⁷

Na terenie powiatu chojnickiego działają dwie Spółdzielnie Inwalidów. W Czersku działa Spółdzielnia Inwalidów "Równość", posiadająca status Zakładu Pracy Chronionej. Podstawową produkcję (oprócz usług eksportowych) stanowi obecnie obuwie robocze i ochronne.²⁸ Spółdzielnia Inwalidów im. H. Derdowskiego z Chojnic jest jednym z największych producentów części rowerowych i skrzynek narzędziowych Europie. Spółdzielnia rozpoczęła swoją działalność w 1957 roku. Posiada status Zakładu Pracy Chronionej i zatrudnia około 170 osób.²⁹ Na terenie powiatu chojnickiego działa sześć spółdzielni socjalnych:

- Chojnicka Spółdzielnia Socjalna w Chojnicach
- Spółdzielnia Socjalna „QRTYNA PROJECT” w Chojnicach
- Spółdzielnia Socjalna „PARTNERZY” w Czersku
- Spółdzielnia Socjalna „SOLIDARNI” w Czersku
- „LUX CANDELE” Spółdzielnia Socjalna w Malachinie
- Spółdzielnia Socjalna „DAMSKIM OKIEM”³⁰

²⁷ Opracowanie Stałej Konferencji Ekonomii Społecznej: *Ekonomia Społeczna w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki*

²⁸ Oficjalny serwis internetowy Spółdzielni Inwalidów Równość <http://www.rownosc.com.pl>

²⁹ Oficjalny serwis internetowy Spółdzielni Inwalidów im. H. Derdowskiego <http://www.sihd.pl>

³⁰ Oficjalny serwis internetowy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Gdańsku www.rops.pomorskie.eu

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spółdzielnie Socjalne „QRTYNA PROJECT”, „LUX CANDELE” oraz „DAMSKIM OKIEM” powstały w ramach projektu Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej realizowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. „QURTYNA PROJECT” to spółdzielnia artystyczna oferująca obsługę techniczną w zakresie nagłośnienia i oświetlenia oraz obsługę muzyczną imprez masowych i eventów. Spółdzielnia prowadzi również działalność z zakresu promocji i reklamy (projektowanie plakatów, ulotek, wizytówek, oprawy graficzne, tworzenie stron www, kampanie reklamowe, organizacja eventów). Organizuje również zajęcia edukacyjno – muzyczne dla dzieci i młodzieży.

W ramach prowadzonej działalności Spółdzielnia Socjalna „LUX CANDELE” zajmuje się wytwarzaniem świec, zniczy oraz wkładów do zniczy. Spółdzielnia świadczy również usługi porządkowe, tj. sprzątanie, koszenie trawników i odśnieżanie. Spółdzielnia „LUX CANDELE” nawiązała współpracę z Caritas Polska, na zlecenie której wykonuje świece okolicznościowe. Spółdzielnię Socjalną „Damskim Okiem” założyły Gmina Konarzyny wraz ze Stowarzyszeniem na rzecz Wspierania Dzieci i Młodzieży „Klub Mam” z Konarzyn. W spółdzielni pracę podjęło sześć pań, prowadzą one sklep spożywczy w miejscowości Zielona Huta oraz kawiarnię w Konarzynie. Spółdzielnia Socjalna „Damskim okiem” oferuje: sprzątanie domu i powierzchni biurowych, pranie dywanów i tapicerki samochodowej, opiekę nad osobami starszymi, czyszczenie mebli tapicerowanych, koszenie trawników, pielęgnację ogrodu, wyroby rękodzielnicze, usługi ksero, laminowania i bindowania, artykuły papierniczne, drobne usługi krawieckie oraz wyroby cukiernicze.

5. **Zakład Aktywności Zawodowej (ZAZ)** nie jest samodzielną formą prawną – jest organizacyjnie i finansowo wydzieloną jednostką, która uzyskuje status zakładu aktywności zawodowej. O utworzenie ZAZ ubiegać się mogą jednostki i organizacje wymienione w ustawie, których statutowym zadaniem jest rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych. ZAZ tworzy się w celu zatrudniania osób niepełnosprawnych z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności i określonych w ustawie grup osób z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a także przygotowania ich do życia w otwartym środowisku. ZAZ może prowadzić działalność gospodarczą. Podstawą prawną regulującą

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

działalność Zakładów Aktywizacji Zawodowej jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Na terenie powiatu chojnickiego nie działają Zakłady Aktywizacji Zawodowej.

6. **Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych (TUW)** ubezpiecza swoich członków na zasadzie wzajemności, przy czym TUW nie jest nastawiony na zysk, a swoim członkom oferuje tanią ochronę ubezpieczeniową w zamian za składki pokrywające jedynie wypłacone świadczenia oraz koszty działalności. Zawiązana w ramach TUW grupa ubezpieczających połączona jest wspólnotą interesów jej członków. Podstawą prawną regulującą działalność TUW jest ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej.
7. **Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ)** – to wyodrębniona organizacyjnie i finansowo placówka stwarzająca osobom niepełnosprawnym, niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności, niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. WTZ mogą być organizowane przez fundację, stowarzyszenia lub inne podmioty. Podstawą prawną działalności WTZ jest Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz.U. Nr 63, poz. 587).³¹

Na terenie powiatu chojnickiego działają trzy Warsztaty Terapii Zajęciowej: w Czersku, Chojnicach i Brusach. WTZ w Czersku rozpoczęły swoją działalność w marcu 2001 r. Przeznaczone są dla osób niepełnosprawnych z orzeczeniem o niezdolności do pracy, zakwalifikowanych do rehabilitacji w formie terapii zajęciowej. Organizatorem i jednostką przyjmującą uczestników na zajęcia do Warsztatu jest Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych. W WTZ w Czersku uczestniczy 25 osób, mogą one korzystać z zajęć w ramach pracowni plastycznej, krawiecko-rękodzielniczej, ekologiczno-turystycznej i stolarskiej. W Chojnicach WTZ w prowadzi Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym koło w Chojnicach. Warsztaty Terapii Zajęciowej

³¹ Opracowanie Stałej Konferencji Ekonomii Społecznej: *Ekonomia Społeczna w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki*

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

rozpoczęły swoją działalność w grudniu 2003r. W zajęciach WTZ uczestniczy 40 osób. W ramach prowadzonych zajęć działają: pracownia poligrafii, ogrodniczo-bukieciarska, pracownia rękodzieła artystycznego, pracownia literacko-artystyczna, pracownia gospodarstwa domowego, małych form plastycznych oraz pracownia stolarska.

Warsztaty Terapii Zajęciowej w Brusach rozpoczęły swoją działalność w grudniu 2009 r. Ich organizatorem jest Gmina Brusy. Od 1 lipca 2014 r. jednostką prowadzącą WTZ jest Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych "Ty i Ja" z siedzibą w Brusach. W ramach prowadzonych zajęć działają pracownie: komputerowa, gospodarstwa domowego, stolarska, krawiecko-hafciarska, pracownia ekspresji twórczej oraz pracownia aktywności życiowej i aktywizacji zawodowej. W zajęciach WTZ uczestniczy 30 osób.³²

³² Biuletyn Informacji Publicznej Starostwa Powiatowego w Chojnicach <http://bip.powiatchojnice.pl>

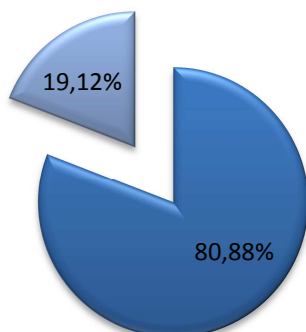
4. Analiza ankiet

Na potrzeby Strategii Rozwoju i Finansowania Ekonomii Społecznej dla powiatu chojnickiego opracowano ankietę skierowaną do mieszkańców powiatu. Celem badań ankietowych było pozyskanie danych na temat aktualnej sytuacji społecznej w powiecie chojnickim. Ankieta składała się z 6 pytań (otwartych i zamkniętych) oraz metryczki.

W ankiecie wzięło udział 68 osób z terenu powiatu chojnickiego, w tym 55 kobiet, które stanowiły 80,88% respondentów. Wśród ankietowanych znalazło się 8 osób niepełnosprawnych. Najliczniejszą grupą wiekową były osoby w wieku 26-35 lat (32,35% ankietowanych) Najmniej liczną grupę wiekową wśród osób wypełniających ankietę stanowiły osoby w przedziale wiekowym pomiędzy 18 a 25 rokiem życia.

Wykres 4. Płeć ankietowanych

■ kobieta ■ mężczyzna

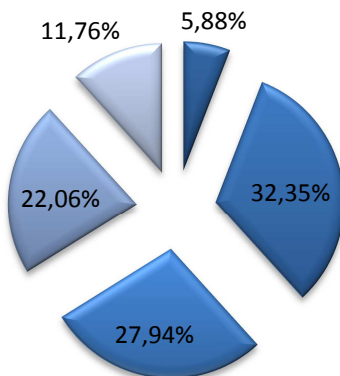

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 5. Wiek ankietowanych

■ 18-25 ■ 26-35 ■ 36-45 ■ 46-55 ■ 56-65

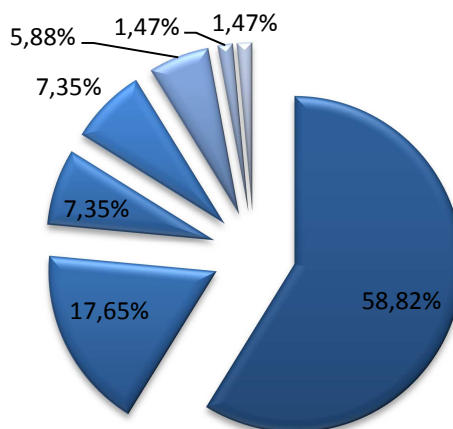

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Przeważająca część ankietowanych z terenu chojnickiego była osobami niepracującymi - 58,82% czyli 40 osób ankietowanych. Najwięcej ankietowanych z terenu powiatu chojnickiego było zatrudnionych w jednostkach samorządu terytorialnego – 17,65% ankietowanych.

Wykres 6. Zatrudnienie ankietowanych

■ nie pracuję ■ jednostka samorządu terytorialnego
■ organizacja pozarządowa ■ inne
■ przedsiębiorstwo państwowe ■ przedsiębiorstwo prywatne
■ własna działalność gospodarcza

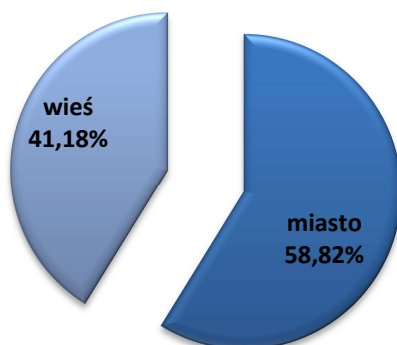
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Jako miejsce zamieszkania przeważająca część ankietowanych podała obszar miejski – 58,82%, pozostała część respondentów jako miejsce zamieszkania podała obszary wiejskie na terenie powiatu chojnickiego.

Wykres 7. Miejsce zamieszkania ankietowanych

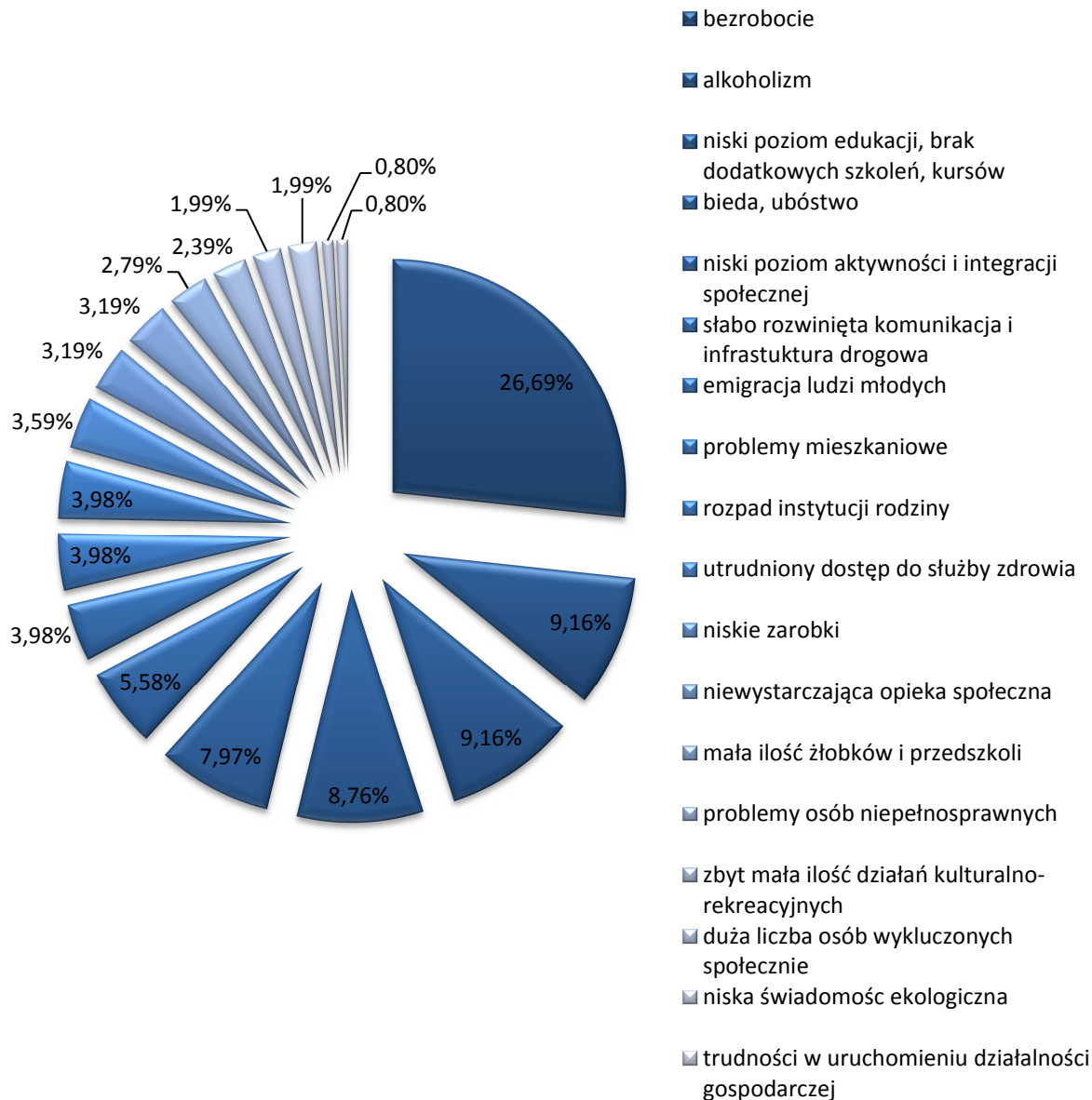
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Pytanie pierwsze było pytaniem otwartym i dotyczyło najważniejszych problemów społecznych do rozwiązania na terenie powiatu chojnickiego. Ponad jedna piąta ankietowanych (26,69%) za największy problem społeczny na terenie powiatu chojnickiego uznała bezrobocie. Następne w kolejności pod względem ilości odpowiedzi były alkoholizm (9,16%) oraz niski poziom edukacji, brak dodatkowych szkoleń i kursów (9,16%). Kolejnymi problemami społecznymi wymienianymi jako najważniejsze do rozwiązania na terenie powiatu były bieda i ubóstwo (8,76%) oraz niski poziom integracji społecznej (7,97%).

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 8. Najważniejsze problemy społeczne w powiecie chojnickim

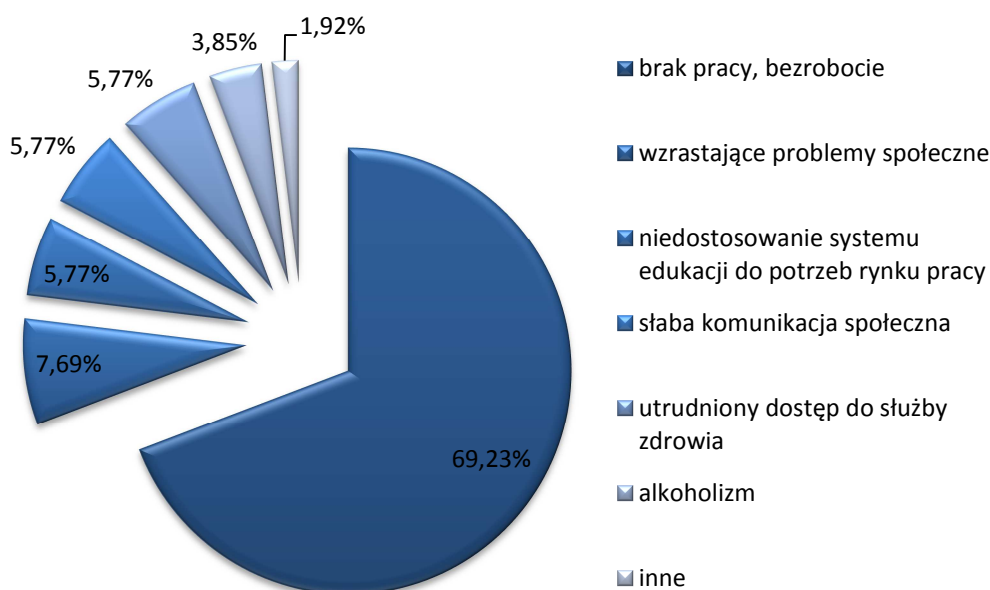

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Pytanie drugie było również pytaniem otwartym i miało na celu ustalenie problemu, który powinien być rozwiązany w pierwszej kolejności. Na terenie powiatu chojnickiego przeważająca większość ankietowanych – 69,22% za problem, który powinien zostać rozwiązany w pierwszej kolejności, uznała problem bezrobocia i braku pracy. Wśród problemów wymagających szybkiego rozwiązania pojawiły się także wzrastające problemy społeczne (7,69%).

Wykres 9. Problem do rozwiązania w pierwszej kolejności

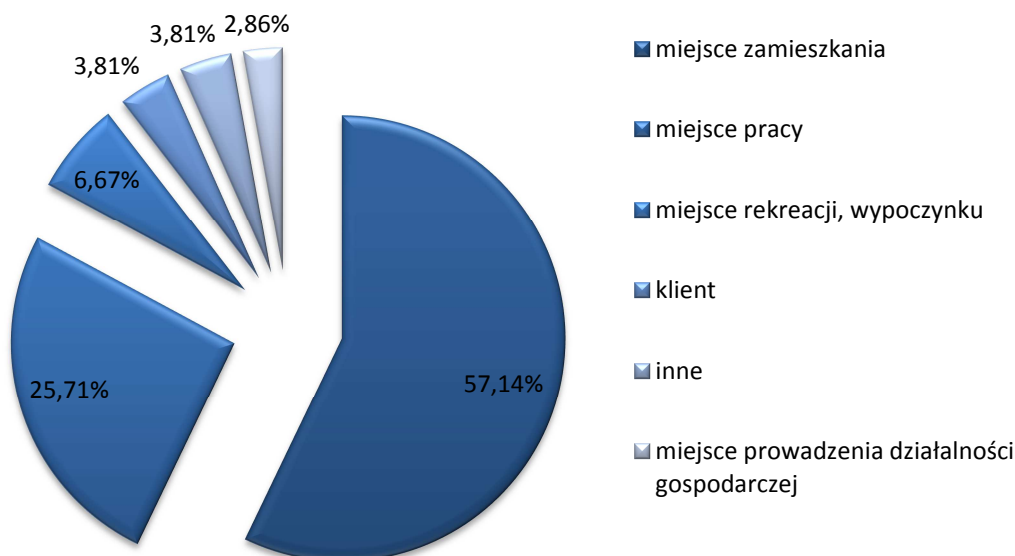

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Pytanie trzecie było pytaniem zamkniętym, w którym ankietowani wskazywali swój związek z terenem badań ankietowych. Wśród ankietowanych z terenu powiatu chojnickiego 57,14% - respondentów wskazało powiat chojnicki jako swoje miejsce zamieszkania; 25,71% jako miejsce pracy a 6,67% ankietowanych jako miejsce rekreacji i wypoczynku.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 10. Związek ankietowanych z powiatem chojnickim

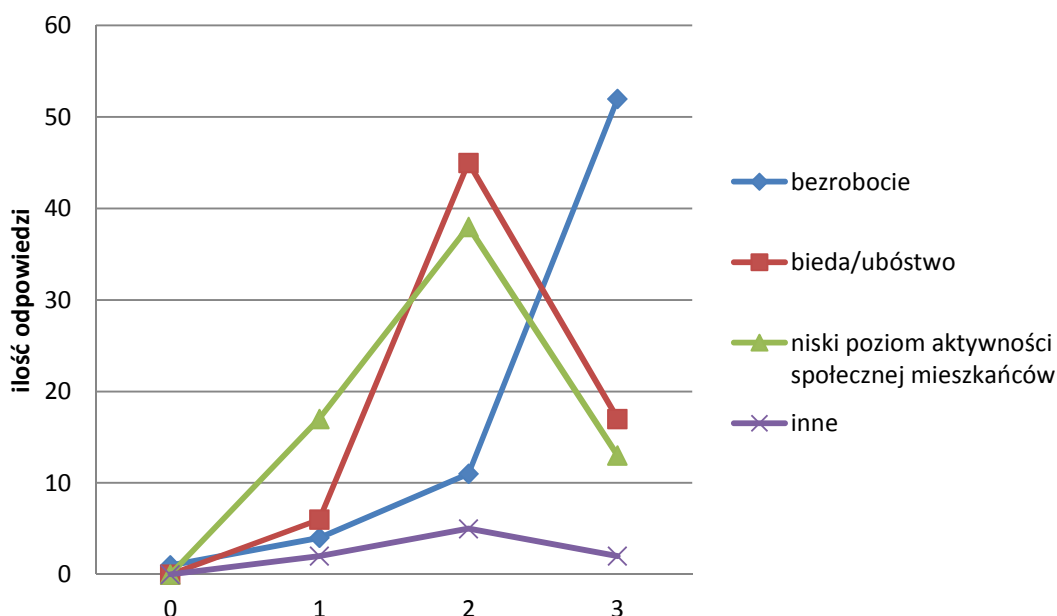

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

W pytaniu czwartym ankietowani oceniali natężenie wybranych problemów społecznych (bezrobocie, bieda i ubóstwo, niski poziom aktywności społecznej mieszkańców) w powiecie chojnickim. Ankietowani oceniali obszary problemowe za pomocą skali od „0” brak problemu do „3” wysokie natężenie. W powiecie chojnickim za obszar problemowy o największym poziomie natężenia uznano bezrobocie (52 odpowiedzi zakwalifikowały poziom bezrobocia do skali 3 – wysokie natężenie problemu a 11 odpowiedzi do średniego natężenia). Bieda i ubóstwo oraz niski poziom aktywności społecznej przez większość ankietowanych zostały zakwalifikowane do średniego natężenia problemu.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 11. Natężenie problemów społecznych w powiecie chojnickim

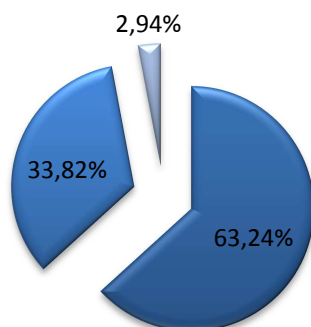

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Pytanie piąte dotyczyło oceny samoorganizacji społecznej i poziomu wzajemnej współpracy pomiędzy mieszkańcami a władzami powiatu. Ankietowani mogli ocenić poziom samoorganizacji społecznej i poziom współpracy pomiędzy mieszkańcami a władzami jako niski, średni lub wysoki. Przeważająca większość ankietowanych (63,24%) oceniła poziom samoorganizacji społecznej i poziom współpracy pomiędzy mieszkańcami a władzami powiatu chojnickiego jako średni; 33,82 % respondentów oceniło współpracę na niskim poziomie.

**Wykres 12. Ocena poziomu samoorganizacji społecznej i
poziomu współpracy mieszkańców z władzami powiatu**

■ średni ■ niski ■ wysoki

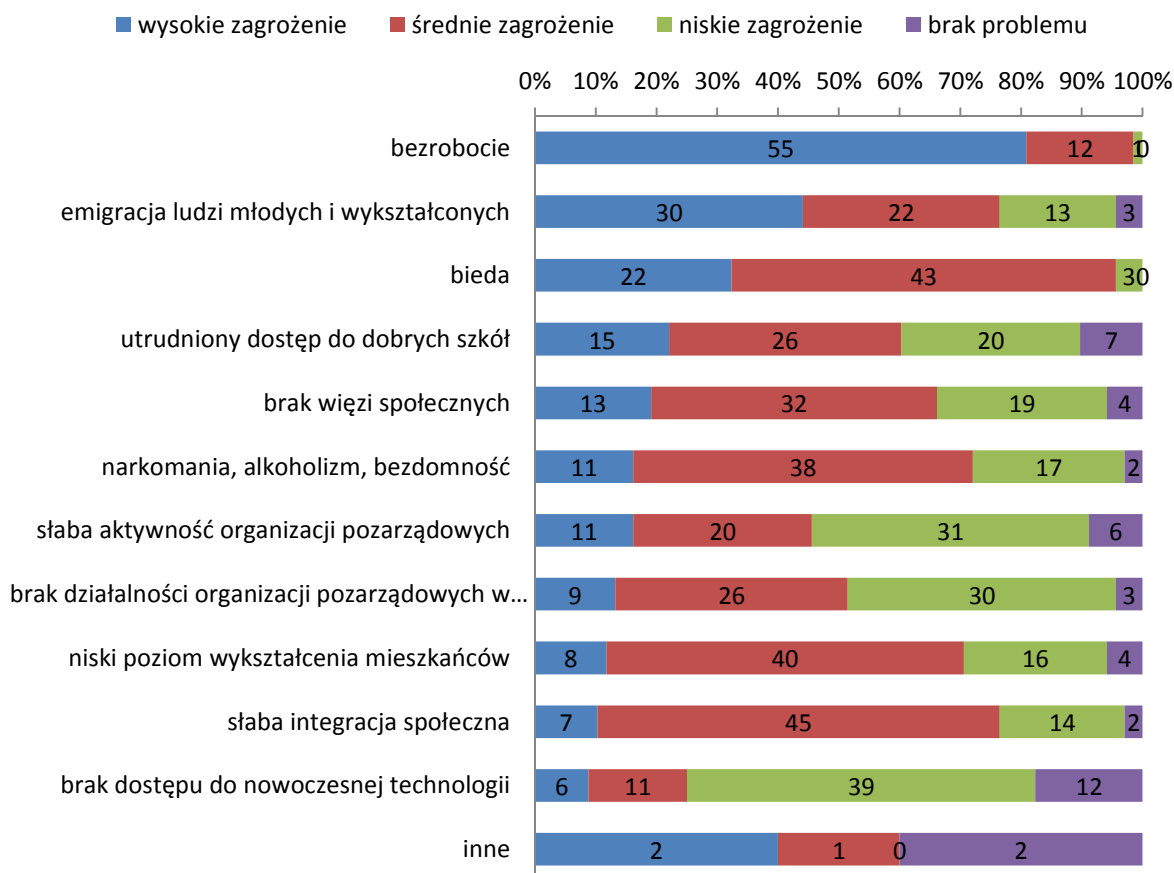

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Pytanie szóste było pytaniem zamkniętym i dotyczyło wskazania jakie problemy występują na obszarze powiatu chojnickiego. Problemy były oceniane w czterostopniowej skali: brak problemu, niskie, średnie, wysokie zagrożenie. Ocenie zostały poddane takie problemy społeczne jak: słaba integracja społeczna, bezrobocie, bieda, uzależnienia i bezdomność, utrudniony dostęp do dobrych szkół, brak dostępu do nowoczesnej technologii, emigracja ludzi młodych i wykształconych, brak działalności organizacji pozarządowych w sferze społecznej i gospodarczej, brak więzi społecznych, słaba aktywność organizacji pozarządowych oraz niski poziom wykształcenia mieszkańców. Ankietowani z terenu powiatu chojnickiego jako wysokie zagrożenie problemem określili bezrobocie (55 osób). Jako problemy występujące najczęściej jako średnie zagrożenie ankietowani wymienili: biedę oraz słabą integrację społeczną. Jako niskie zagrożenie problemem najwięcej ankietowanych wymieniło brak dostępu do nowoczesnej technologii.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 13. Natężenie wybranych problemów w powiecie chojnickim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Z podsumowanych ankiet wynika, że większość ankietowanych z terenu powiatu chojnickiego za najważniejszy problem społeczny do rozwiązania, uznała bezrobocie. Następnymi w kolejności do rozwiązania problemami społecznymi na terenie powiatu są: alkoholizm oraz niski poziom edukacji, brak szkoleń i kursów.

Ankietowani stwierdzili, że bezrobocie i brak miejsc pracy są problemem do rozwiązania w pierwszej kolejności. Ankietowani potwierdzili istnienie problemu bezrobocia oceniając, że na terenie powiatu chojnickiego występuje wysokie zagrożenie tym problemem, jak również zauważalne jest duże natężenie problemu bezrobocia. Na podstawie ankiet można również stwierdzić, że usprawnienia wymaga poziom samoorganizacji społecznej i poziom współpracy pomiędzy mieszkańcami a władzami powiatu, gdyż tylko 2,94% z ankietowanych oceniło samoorganizację społeczną oraz współpracę z władzami na wysokim poziomie.

5. Analiza SWOT

RYNEK PRACY

Tabela 18. Rynek Pracy

MOCNE STRONY	SZANSE
- Dobrze rozwinięty sektor mikro, małych i średnich przedsiębiorstw - Istniejące gałęzie gospodarki tj. meblarstwo i przetwórstwo spożywcze - Prężnie działające stowarzyszenia zainteresowane rozwojem ekonomii społecznej i tworzeniem nowych miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym - Atrakcyjne walory przyrodnicze sprzyjające rozwojowi bazy turystycznej i rekreacyjnej	- Rozwój branży turystycznej, który może się przyczynić do powstania nowych miejsc pracy - Wysoka atrakcyjność przyrodnicza i rekreacyjna regionu - Możliwość pozyskania środków zewnętrznych, w szczególności środków z Unii Europejskiej - Promocja powiatu - Położenie wzdłuż korytarza transportowego wschód - zachód
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
- Wysokie bezrobocie zwłaszcza wśród osób młodych - Niedostateczne wsparcie/ instrumenty wsparcia dla osób bezrobotnych w wieku 50 + - Niedostateczne instrumenty pomocowe, brak programów umożliwiających przekwalifikowanie się osób długotrwale bezrobotnych - Niedostosowane do rzeczywistych potrzeb kursy i szkolenia dla osób bezrobotnych - Niedostosowanie oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy - Bezrobocie - Mało ofert pracy dla osób niepełnosprawnych - Niska aktywność osób niepełnosprawnych na rynku pracy - Brak zainteresowania ekonomią społeczną ze strony podmiotów gospodarczych	- Migracja zarobkowa – odpływ ludzi młodych w poszukiwaniu pracy - Wysokie koszty pracy - Umowy cywilno-prawne

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

POMOC SPOŁECZNA

Tabela 19. Pomoc Społeczna

MOCNE STRONY	SZANSE
- Wykwalifikowana, odpowiednio przygotowana i wyspecjalizowana kadra pomocy społecznej - Współpraca pomiędzy instytucjami pomocy społecznej - Rozbudowany system instytucjonalny pomocy społecznej - Działalność podmiotów ekonomii społecznej – spółdzielnie socjalne, WTZ, spółdzielnie inwalidów - Umiejętność pozyskiwania środków zewnętrznych	- Pozyskiwanie środków z Unii Europejskiej - Dofinansowanie rozwoju kadr pomocy społecznej - Możliwość realizacji projektów szkoleniowych i pomocowych dla klientów pomocy społecznej - Szkolenia dla kadry pomocy społecznej - Wzrastająca współpraca instytucji – m.in. OPS, sądy, kuratorzy, policja - Wspieranie w większym stopniu zadań organizacji pozarządowych - Zmiany w ustawie o pomocy społecznej wprowadzające usprawnienie pracy ośrodków pomocy społecznej poprzez zmniejszenie biurokracji
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
- Braki kadrowe w pomocy społecznej - Mała ilość DPS, ŚDP - Brak Klubów Integracji Społecznej i Zakładów Aktywizacji Zawodowej - Niewystarczająca ilość mieszkań socjalnych i chronionych - Uzależnienie od pomocy społecznej dużej grupy klientów - Brak silnych NGO w sferze pomocy społecznej - Brak rozwiniętego systemu wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym - Dziedziczenie biedy przez klientów pomocy społecznej - Ograniczone środki finansowe na pomoc społeczną - Niska aktywność osób niepełnosprawnych	- Malejące środki własne JST na działania statutowe pomocy społecznej - Wzrastające potrzeby społeczności w zakresie usług opiekuńczych i specjalistycznych - Postrzeganie pomocy społecznej jako „nieefektywnej” - Niski prestiż pomocy społecznej - Postępujące eurosieroctwo i inne niekorzystne trendy społeczne - Emigracja młodych i wykształconych ludzi - Postępujące ubożenie i rozwarstwienie społeczne - Pogłębiające się problemy społeczne – alkoholizm, bezradność - Niechęć do poprawy swojej sytuacji życiowej przez klientów pomocy społecznej - Starzenie się społeczeństwa

SPOŁECZEŃSTWO

Tabela 20. Społeczeństwo

MOCNE STRONY	SZANSE
- Silne poczucie tożsamości terytorialnej i więzi z małą ojczyzną - Lokalny patriotyzm - Wysoka aktywność społeczna - Dobra infrastruktura społeczna i sportowa - Potencjał turystyczny regionu, atrakcyjność turystyczna i rekreacyjna - Pozyskiwanie i wykorzystywanie wsparcia finansowego z Unii Europejskiej - Skuteczność działań władz samorządowych	- Współpraca i wymiana doświadczeń z organizacjami pozarządowymi z zagranicy - Innowacyjne projekty NGO - Dodatni przyrost naturalny - Właściwe wykorzystanie walorów turystycznych regionu - Proces rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
- Niedostateczne wykorzystanie potencjału turystycznego - Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna - Słabo rozwinięta sieć komunikacyjna – wewnątrz powiatu oraz utrudniony dojazd do Trójmiasta - Utrudniony dostęp do specjalistów z zakresu medycyny - Niewystarczająca liczba placówek aktywizujących dla osób niepełnosprawnych oraz osób starszych - Niskie poczucie bezpieczeństwa obywateli - Ograniczony dostęp do internetu – wykluczenie cyfrowe - Ograniczona oferta kulturalna - Niski poziom wiedzy na temat ekonomii społecznej oraz sektora NGO - Degradacja społeczna, gospodarcza i przestrzenna niektórych obszarów miejskich na terenie Chojnic	- Niewystarczająca profilaktyka zdrowotna - Niewystarczające działania na rzecz wykluczonych społecznie - Niewystarczające działania na rzecz osób niepełnosprawnych - Rosnące bezrobocie - Marginalizacja młodych ludzi - Rozbudowana biurokracja - Niewystarczająca promocja regionu

6. Cele i kierunki działań

Tabela 21. Cele i kierunki działań

Działanie	Wskaźnik	Źródło danych
Cel główny: Stworzenie warunków dla rozwoju ekonomii społecznej w powiecie chojnickim		
Cel szczegółowy 1: Upowszechnienie wiedzy o ekonomii społecznej		
Działania informacyjno-promocyjne dla mieszkańców powiatu	Ilość działań informacyjnych	Jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne powiatu chojnickiego, organizacje pozarządowe, OWES
	Ilość osób objętych działaniami informacyjnymi	
Organizacja działań edukacyjnych na temat ekonomii społecznej dla mieszkańców powiatu, w szczególności dla osób bezrobotnych	Ilość zorganizowanych działań edukacyjnych na temat ekonomii społecznej	Jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne powiatu chojnickiego, organizacje pozarządowe, OWES
	Ilość osób objętych działaniami edukacyjnymi	
Działania edukacyjne w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych	Ilość działań edukacyjnych	Szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne
Stworzenie ogólnodostępnej bazy danych zawierającej informacje na temat funkcjonujących w powiecie chojnickim podmiotów ekonomii społecznej	Baza danych podmiotów ekonomii społecznej z terenu powiatu chojnickiego	Starostwo Powiatowe w Chojnicach, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej
Stworzenie powiatowego portalu ekonomii społecznej	Powiatowy portal ekonomii społecznej	Starostwo Powiatowe w Chojnicach, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel szczegółowy 2: Wzmocnienie istniejących i tworzenie nowych podmiotów ekonomii społecznej

Prowadzenie szkoleń z zakresu tworzenia podmiotów ekonomii społecznej dla osób fizycznych, przedstawicieli instytucji publicznych i organizacji pozarządowych	Ilość szkoleń z zakresu tworzenia podmiotów ekonomii społecznej	Jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne powiatu chojnickiego, PES (w tym organizacje pozarządowe), OWES
	Ilość osób fizycznych i przedstawicieli instytucji i organizacji pozarządowych uczestniczących w szkoleniach	
Organizacja szkoleń podnoszących wiedzę i kompetencje w zakresie zarządzania podmiotami ekonomii społecznej	Ilość szkoleń podnoszących wiedzę i kompetencje w zakresie zarządzania podmiotami ekonomii społecznej	Jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne powiatu chojnickiego, PES (w tym organizacje pozarządowe), OWES
	Ilość osób uczestniczących w szkoleniach	
Wzmocnienie kompetencji kadr działających w obszarze ekonomii społecznej	Ilość szkoleń dla kadr działających w obszarze ekonomii społecznej	Jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne powiatu chojnickiego, PES (w tym organizacje pozarządowe), OWES
	Ilość osób przeszkolonych w obszarze ekonomii społecznej	
Doradztwo biznesowe dla podmiotów ekonomii społecznej oraz pomoc w pozyskiwaniu środków finansowych	Ilość godzin doradztwa	Przedsiębiorcy, PES (w tym organizacje pozarządowe), OWES
	Ilość podmiotów ekonomii społecznej korzystających z doradztwa	
Wizyty studyjne w podmiotach ekonomii społecznej	Ilość wizyt studyjnych	Jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne powiatu chojnickiego, PES (w tym organizacje pozarządowe), OWES
Zatrudnienie w podmiotach ekonomii społecznej	Ilość osób zatrudnionych w podmiotach ekonomii społecznej	PES (w tym organizacje pozarządowe)
Wdrożenie instrumentów wsparcia finansowego wspomagających funkcjonowanie obecnych i tworzenie nowych podmiotów ekonomii społecznej	Wielkość środków finansowych przeznaczonych na wspomaganie obecnych i tworzenie nowych podmiotów ekonomii społecznej	Starostwo Powiatowe w Chojnicach i Urząd Miejski w Chojnicach

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Promowanie stosowania nowoczesnych i innowacyjnych technologii w podmiotach ekonomii społecznej	Ilość szkoleń z zakresu stosowania nowoczesnych i innowacyjnych technologii przeprowadzonych dla podmiotów ekonomii społecznej	Jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne powiatu chojnickiego, PES (w tym organizacje pozarządowe)
	Ilość osób z sektora ekonomii społecznej przeszkolonych w zakresie stosowania nowoczesnych i innowacyjnych technologii	
	Ilość produktów lub/i usług wykorzystujących nowoczesne i innowacyjne technologie, wdrożonych przez podmioty ekonomii społecznej	
Cel szczegółowy 3: Budowanie marki podmiotów ekonomii społecznej		
Prezentacja dobrych praktyk w obszarze przedsiębiorczości społecznej podczas spotkań/seminariów/konferencji	Ilość zorganizowanych spotkań/seminariów/konferencji z zakresu dobrych praktyk w obszarze przedsiębiorczości społecznej	Jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne powiatu chojnickiego, PES (w tym organizacje pozarządowe), OWES
	Ilość osób uczestniczących w spotkaniach/seminariach/konferencji	
Organizacja kampanii promującej podmioty ekonomii społecznej z terenu powiatu chojnickiego	Kampania promująca podmioty ekonomii społecznej z terenu powiatu chojnickiego	Jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne powiatu chojnickiego, PES (w tym organizacje pozarządowe), OWES
Promowanie marki podmiotów ekonomii społecznej podczas ogólnopolskich konkursów, targów, wystaw itp.	Ilość wydarzeń z udziałem podmiotów ekonomii społecznej	Podmioty ekonomii społecznej

Cele i kierunki działań zawarte w Strategii Rozwoju i Finansowania Ekonomii Społecznej powstały na podstawie wypracowanej analizy SWOT oraz analizy ankiet. Nawiązują również do Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej i Wojewódzkiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej. Celem głównym dla powiatu chojnickiego jest **stworzenie warunków dla rozwoju ekonomii społecznej**. Analiza ankiet oraz analiza SWOT wykazały że głównym problemem społecznym powiatu chojnickiego jest bezrobocie.

Konieczne jest upowszechnienie wiedzy o ekonomii społecznej np. poprzez działania edukacyjne i informacyjno-promocyjne wśród mieszkańców powiatu, w szczególności osób bezrobotnych. Zakłada się również stworzenie ogólnodostępnej bazy na temat funkcjonujących PES oraz powiatowego portalu o ekonomii społecznej. W związku z problemem bezrobocia i koniecznością powstawania nowych miejsc pracy zakłada się również tworzenie nowych oraz wzmocnienie już istniejących PES m.in. poprzez szkolenia, doradztwo biznesowe, wizyty studyjne czy wdrożenie instrumentów wsparcia finansowego dla PES.

Cel szczegółowy 3 dotyczy budowania marki podmiotów ekonomii społecznej z terenu powiatu chojnickiego. Planowanymi działaniami są: organizacja kampanii promocyjnej, prezentacja dobrych praktyk przedsiębiorczości społecznej oraz promowanie marki podmiotów ekonomii społecznej z terenu powiatu podczas różnego rodzaju konkursów, targów czy wystaw.

7. Możliwości finansowania ekonomii społecznej

FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ DOSTĘPNE W LATACH 2014-2020

W latach 2014-2020 fundusze polityki spójności zainwestowane będą w Polsce poprzez 6 krajowych programów operacyjnych, w tym jeden ponadregionalny dla województw Polski Wschodniej (lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie).

Tabela 22. Podział środków unijnych na programy krajowe

Podział środków unijnych na programy krajowe	
Program Infrastruktura i Środowisko	27,41 mld euro
Program Inteligentny Rozwój	8,61 mld euro
Program Polska Cyfrowa	2,17 mld euro
Program Wiedza Edukacja Rozwój	4,69 mld euro
Program Polska Wschodnia	2 mld euro
Program Pomoc Techniczna	700,12 mln euro

PROGRAM WIEDZA EDUKACJA ROZWÓJ 2014-2020

Program Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER), jako program krajowy będzie koncentrował się na dwóch filarach:

1. poprawie funkcjonowania poszczególnych polityk sektorowych;
2. interwencji w obszarach, dla których większą efektywność zapewni wsparcie z poziomu krajowego:
 - wsparciu osób młodych,
 - szkolnictwie wyższym,
 - innowacjach społecznych, programach mobilności i współpracy ponadnarodowej.

W programie, oprócz środków EFS dostępne będą także środki Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych (YEI).

Wsparcie programu będzie komplementarne do działań realizowanych na poziomie regionalnym. PO WER będzie ukierunkowany na następujące obszary:

- realizację działań ukierunkowanych na bezrobotne osoby młode w wieku od 15 do 29 roku życia i poprawę ich sytuacji na rynku pracy,
- wspieranie jakości, skuteczności i otwartości szkolnictwa wyższego jako instrumentu budowy gospodarki opartej o wiedzę,
- realizację działań nietypowych, innowacyjnych, ponadnarodowych, prowadzących do wypracowania rozwiązań dotąd niestosowanych w celu ich przetestowania przed przejściem do fazy wdrożenia powszechnego, które w większości przypadków będzie miało miejsce na poziomie regionalnym,
- realizację programów w zakresie mobilności ponadnarodowej,
- wdrożenie reform systemów i struktur w wybranych obszarach polityk publicznych, kluczowych z punktu widzenia strategii Europa 2020 i krajowych programów reform.

Program jest finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz ze środków specjalnej linii budżetowej Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych (Youth Employment Initiative – YEI). Na realizację Programu Unia Europejska przeznaczy blisko 4,7 mld euro.³³

³³ Portal Funduszy Europejskich – Program Kapitał Ludzki http://www.efs.gov.pl/2014_2020

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 23. Priorytety Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Oś Priorytetowa	Cele Osi Priorytetowej	Alokacja
Oś Priorytetowa I Osoby młode na rynku pracy	Realizacja działań skierowanych do bezrobotnych osób młodych w wieku 15-29 (w szczególności tych, którzy nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu, tzw. Młodzież NEET), które będą przyczyniały się do ich aktywizacji zawodowej oraz poprawy sytuacji na rynku pracy.	1 757 mln euro
Oś Priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji	Wdrożenie reform systemów i struktur w wybranych obszarach polityk publicznych, kluczowych z punktu widzenia strategii Europa 2020 i krajowych programów reform.	739 mln euro
Oś Priorytetowa III Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju	Wspieranie jakości, skuteczności i otwartości szkolnictwa wyższego jako instrumentu budowy gospodarki opartej o wiedzę.	1 056 mln euro
Oś Priorytetowa IV Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa	Realizacja działań nietypowych, innowacyjnych, ponadnarodowych, prowadzących do wypracowania rozwiązań w celu ich przetestowania przed przejściem do fazy wdrożenia, które w większości przypadków będzie miało miejsce na poziomie regionalnym, a także realizacja programów w zakresie mobilności ponadnarodowej.	670 mln euro
Oś Priorytetowa V Wsparcie dla obszaru zdrowia	W ramach Osi Priorytetowej V realizowane będą m.in. działania dotyczące wdrożenia i rozwoju programów profilaktycznych w zakresie chorób negatywnie wpływających na zasoby pracy, dedykowanych osobom w wieku aktywności zawodowej oraz wdrożenie działań projakościowych i rozwiązań organizacyjnych w systemie ochrony zdrowia ułatwiających dostęp do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług zdrowotnych.	301 mln euro
Oś Priorytetowa VI Pomoc Techniczna	Celem osi priorytetowej jest zapewnienie wsparcia procesów wpływających na wdrażanie Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój oraz na działania związane z koordynacją wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce w latach 2014-2020	164 mln euro

Istotną dla podmiotów ekonomii społecznej jest Oś Priorytetowa 2, w tym cel szczegółowy „**Poprawa warunków dla rozwoju ekonomii społecznej**” odnoszący się do Priorytetu Inwestycyjnego 9.8 Wsparcie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia. Oczekiwanym efektem PI 9.8 będzie wzmocnienie kondycji ekonomicznej podmiotów ekonomii społecznej. Przykładowymi typami operacji realizowanymi w ramach PI 9.8 będą:

- Tworzenie, rozwijanie i wdrażanie mechanizmów zapewniania spójności i koordynacji działań związanych z rozwojem ekonomii społecznej.
- Tworzenie i wdrażanie rozwiązań systemowych na rzecz monitorowania sektora ekonomii społecznej i oceny efektywności poszczególnych narzędzi i całej polityki w obszarze ekonomii społecznej.
- Tworzenie i zarządzanie krajowymi sieciami wsparcia dla ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej, wsparcie powstawania i funkcjonowania ponadregionalnych sieci w obszarze ekonomii społecznej, budowa powiązań kooperacyjnych o charakterze krajowym i ponadregionalnym między sferą biznesu, samorządami terytorialnymi, sektorem nauki a organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorstwami społecznymi w tym budowanie krajowych i ponadregionalnych klastrów i franczyzy społecznej.
- Zwiększenie roli podmiotów ekonomii społecznej i włączenie sektora ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej w tworzenie i realizację polityk publicznych.
- Tworzenie oraz rewizja i doskonalenie istniejących standardów usług na rzecz wzmacniania bezpośredniego otoczenia oraz infrastruktury wsparcia ekonomii społecznej (m. in. poprzez standaryzację usług wsparcia ekonomii społecznej oraz ich koordynację na poziomie krajowym), wdrożenie tych standardów i ich monitorowanie.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Wypracowanie i wdrożenie zwrotnych instrumentów finansowanych na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej (np. systemy pożyczkowe i poręczeniowe), a także innowacyjnych instrumentów finansowych (np. social venture capital).
- Tworzenie i wdrożenie rozwiązań systemowych w zakresie ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej (w tym rozwiązań prawnych i edukacyjnych), mających na celu stworzenie przyjaznego środowiska dla rozwoju ekonomii społecznej, w tym do realizacji przez sektor ekonomii społecznej usług użyteczności publicznej.
- Wspieranie budowy i rozwoju istniejących systemów znaków jakości, certyfikacji usług świadczonych przez podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne.
- Tworzenie systemowych mechanizmów upowszechnienia wiedzy w zakresie ekonomii społecznej oraz koordynacji regionalnych mechanizmów służących promocji ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej.
- Wyposażenie w kompetencje i wiedzę w obszarze ekonomii społecznej i na rzecz rozwoju ekonomii społecznej interesariuszy ważnych dla rozwoju sektora ekonomii społecznej, w tym przedstawicieli władz i pracowników administracji publicznej oraz liderów lokalnych.

Beneficjentami w PI 9.8 będą minister właściwy ds. pracy, rodziny i zabezpieczenia społecznego, Bank Gospodarstwa Krajowego oraz podmioty ekonomii społecznej. Potencjalnymi grupami docelowymi działań realizowanych w ramach priorytetu będą:

- minister właściwy ds. pracy, rodziny i zabezpieczenia społecznego,
- Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej,

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- instytucje wspierające rozwój sektora ekonomii społecznej (w tym Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej),
- publiczne i niepubliczne instytucje pomocy i integracji społecznej oraz instytucje rynku pracy,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- stowarzyszenia i związki jednostek samorządu terytorialnego,
- podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne,
- przedsiębiorstwa,
- organizacje pozarządowe.

Planowane jest wykorzystanie instrumentów finansowych na rzecz rozwoju i wzrostu zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej, w tym w przedsiębiorstwach społecznych. Planowany jest również rozwój systemu pożyczkowego (pilotaż uruchomiono w perspektywie finansowej 2007-2013), wprowadzenie systemu poręczeniowego, a także innowacyjnych instrumentów finansowych (np. social venture capital). Menadżerem funduszu zarządzającego instrumentami finansowymi będzie Bank Gospodarstwa Krajowego.³⁴

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO **NA LATA 2014-2020**

W latach 2014-2020 samorządy województw będą zarządzać około 40% funduszy polityki spójności – 31,28 mld euro. Zainwestują te pieniądze poprzez regionalne programy operacyjne. Programy regionalne będą dwufunduszowe, tj. finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. To nowość w porównaniu z perspektywą 2007-2013. Całkowita alokacja przewidziana

³⁴ Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 – wersja z dnia 08.01.2014 r.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego wyniesie **1 864 811 698 euro**, w tym 1 343 443 754 euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i 519 577 038 euro z Europejskiego Funduszu Społecznego. W RPO WP na lata 2014-2020 znajdzie się 11 Osi Priorytetowych.

Tabela 24. Potencjalne kierunki i instrumenty wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej w ramach RPO WP 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020			
Oś Priorytetowa	Cele szczegółowe Priorytetów Inwestycyjnych	Beneficjenci	Uwagi
Oś Priorytetowa III Edukacja	1) Poprawa jakości edukacji ogólnej i przedszkolnej. 2) Zwiększenie dostępności edukacji przedszkolnej. 3) Poprawa jakość kształcenia zawodowego na poziomie ponadgimnazjalnym.	• Organizacje pozarządowe • Podmioty ekonomii społecznej • Przedsiębiorstwa społeczne	W ramach Osi Priorytetowej III w ramach poszczególnych priorytetów preferowane będą m.in. projekty partnerskie realizowane przez organy prowadzące szkoły/przedszkola z organizacjami pozarządowymi.
Oś Priorytetowa V Zatrudnienie	1) Zwiększenie szansa na zatrudnienie osób pozostających bez pracy. 2) Zwiększenie dostępności do zróżnicowanych form opieki nad dziećmi do lat 3 3) Poprawa sytuacji pracowników przedsiębiorstwa na rynku pracy. 4) Wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców regionu.	• Organizacje pozarządowe • Podmioty ekonomii społecznej • Przedsiębiorstwa społeczne	W ramach Osi Priorytetowej V w ramach poszczególnych priorytetów inwestycyjnych preferowane będą m.in. projekty partnerskie z organizacjami pozarządowymi /podmiotami ekonomii społecznej oraz projekty realizowane w podmiotach ekonomii społecznej
Oś Priorytetowa VI Integracja	1) Zwiększenie szansa na zatrudnienie osób biernych zawodów, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. 2) Poprawa jakości usług	• Organizacje pozarządowe • Podmioty ekonomii społecznej • Przedsiębiorstwa	W ramach Osi Priorytetowej VI w ramach poszczególnych priorytetów inwestycyjnych preferowane będą m.in.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	społecznych dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. 3) Wzmocnienie potencjału rozwojowego podmiotów ekonomii społecznej.	społeczne	projekty partnerskie z organizacjami pozarządowymi /podmiotami ekonomii społecznej oraz projekty skutkujące wzrostem zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym przede wszystkim osób niepełnosprawnych)
Oś Priorytetowa VIII Konwersja	1) Przywrócenie utraconych funkcji społeczno – gospodarczych na zdegradowanych obszarach miejskich. 2) Zapewnienie spójności i włączenie w procesy rozwojowe obszarów słabiej rozwinętych. 3) Stworzenie kompleksowej, rozpoznawalnej oferty turystycznej opartej na charakterystycznych walorach dziedzictwa kulturowego.	• Organizacje pozarządowe	Punktem wyjścia w planowaniu działań rewitalizacyjnych muszą być przedsięwzięcia ukierunkowane na aktywizację społeczną i zawodową mieszkańców zdegradowanych obszarów miast.

W listopadzie br. Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego ogłosił wstępną wersję harmonogramu naboru wniosków o dofinansowanie projektów w trybie konkursowym na rok 2015 w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Pierwsze konkursy mają zostać ogłoszone w II kwartale 2015 r.³⁵

³⁵ Oficjalny serwis internetowy Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego UMWP
<http://defs.pomorskie.eu>

INSTRUMENTY ZWROTNE

Specyfika działalności podmiotów ekonomii społecznej, oparta na prymacie celów społecznych nad ekonomicznymi, z perspektywy instytucji finansowych wydaje się niedochodowa i obciążona dużym ryzykiem. Brak dostępu do kapitału pożyczkowego i małe zainteresowanie ze strony banków to jeden z poważniejszych problemów przedsiębiorców społecznych w Polsce. Powołany w 2008 r. Zespół ds. rozwiązań systemowych w zakresie ekonomii społecznej miał za zadanie wypracować instrumenty finansowe dla podmiotów ekonomii społecznej. W połowie 2011 r. zaprezentowano pierwszą koncepcję funduszu. Ustalono, że dzięki środkom z Europejskiego Funduszu Społecznego zostanie stworzony program finansowania zwrotnego dla PES, oparty na preferencyjnych pożyczkach dystrybuowanych regionalnie.

Od początku zakładano, że kapitał będzie przeznaczony na rozwój działalności gospodarczej tych podmiotów, który zaowocuje wzrostem przychodów lub wzrostem zatrudnienia. Koncepcja zakładała też objęcie pożyczkobiorców profesjonalnym bezpłatnym doradztwem, które miałyby im pomóc w efektywnym skorzystaniu z pożyczki i zwiększeniu dochodów z działalności gospodarczej. Szczegółowe zasady funduszu zostały wypracowane w wyniku dialogu między Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwem Rozwoju Regionalnego, a Bankiem Gospodarstwa Krajowego.³⁶

Bank Gospodarstwa Krajowego od lipca 2012 r. pełni rolę Beneficjenta Systemowego w Projekcie pt. „Wsparcie inżynierii finansowej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej”, realizowanego w zakresie Działania 1.4 PO KL. Projekt ma charakter pilotażowy i jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu jest zapewnienie podmiotom ekonomii społecznej dostępu do preferencyjnych pożyczek, udzielanych w ramach projektu. Instytucją Pośredniczącą odpowiedzialną za wdrożenie, monitorowanie i rozliczenie projektu jest Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. BGK otrzymał od MPiPS środki finansowe na utworzenie Funduszu Powierniczego. Środki te przekazywane są do Pośrednika Finansowego wybranego przez BGK w trybie przetargu nieograniczonego. Rolą Pośrednika Finansowego jest udzielanie pożyczek podmiotom

³⁶ Oficjalny serwis internetowy ES Funduszu <http://esfundusz.pl>

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

ekonomii społecznej, a także świadczenie usług doradztwa na rzecz tych PES, z którymi zawarte zostały umowy pożyczki. Pośrednik jest również odpowiedzialny za monitorowanie prawidłowości wykorzystania środków pożyczek przez podmioty ekonomii społecznej, terminowość spłat i ewentualną windykację pożyczek niespłacanych.³⁷

W październiku 2012 r. Bank Gospodarstwa Krajowego ogłosił przetarg na operatorów funduszu dla każdego z pięciu makroregionów funduszu, odpowiadającym obszarom funkcjonowania Centrów Ekonomii Społecznej. **Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych (TISE SA)** wygrało przetarg we wszystkich pięciu makroregionach i 25 stycznia 2013 r. podpisało z BGK umowę o finansowanie projektu systemowego „Wsparcie inżynierii finansowej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej” realizowanego w ramach Działania 1.4 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (POKL).³⁸

TISE SA istnieje od ponad 20 lat. Zostało utworzone w roku 1991 przez Bank BISE, Fundację Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych i francuski fundusz inwestycyjny SIDI. Dziś jego właścicielem jest francuski bank Crédit Coopératif, który od ponad 120 lat finansuje potrzeby podmiotów ekonomii społecznej. Początkowo TISE zajmowało się finansowaniem inwestycji małych i średnich firm za pomocą venture capital, poręczeń kredytowych i pożyczek podporządkowanych. W roku 2002 TISE zostało członkiem i jest do dziś jedynym polskim przedstawicielem w Europejskiej Federacji Banków Etycznych i Alternatywnych FEBEA zrzeszającej 22 instytucje finansujące cele społeczne i etyczne. Od 2006 roku TISE administruje europejskim funduszem kapitałowym wspierającym podmioty Ekonomii Społecznej – Coopest. Od roku 2008 TISE aktywnie udziela pożyczek dla organizacji pozarządowych oraz mikro, małych i średnich firm. Fundusze na ten cel pochodzą ze środków własnych – kapitał zakładowy TISE to 5 mln EUR, a od 2012 r. także ze środków powierzonych przez Bank Gospodarstwa Krajowego w ramach realizacji umów z Unią Europejską.³⁹

³⁷ Oficjalny serwis internetowy Banku Gospodarstwa Krajowego – Finansowanie Podmiotów Ekonomii Społecznej <http://www.bgk.com.pl/pes>

³⁸ Oficjalny serwis internetowy ES Funduszu <http://esfundusz.pl>

³⁹ Oficjalny serwis internetowy TISE <http://tise.pl>

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podstawowym zadaniem ES Funduszu jest dostarczenie podmiotom ekonomii społecznej preferencyjnych pożyczek na szeroko pojęty rozwój. Wśród form prawnych podmiotów ekonomii społecznej, które mogą starać się o pożyczkę w ES Funduszu są:

- spółdzielnie pracy,
- spółdzielnie inwalidów i niewidomych,
- spółdzielnie socjalne,
- organizacje pozarządowe,
- kościelne osoby prawne lub jednostki organizacyjne (działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania), o ile ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego,
- spółki akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i kluby sportowe prowadzone w formie spółki, które działają w formie non-profit (ich celem nie może być osiągnięcie zysku, całość dochodu musi być przeznaczana na realizację celów statutowych, a ewentualny zysk nie może być dzielony między udziałowców, akcjonariuszy i pracowników).

Maksymalna kwota pożyczki wynosi 100 tys. zł. Pożyczki będą udzielane do 30 czerwca 2015 roku. Okres spłaty pożyczki wynosi do 60 miesięcy. Jeżeli podmiot nie jest w stanie rozpocząć spłaty rat kapitałowych od momentu otrzymania pożyczki, może skorzystać z możliwości karencji w spłacie (maksymalnie 6 miesięcy).

Preferencyjność pożyczki zawiera się w braku dodatkowych opłat i prowizji oraz atrakcyjnym oprocentowaniu w wysokości 50% i 25% stopy redyskonta weksli NBP. Przy obecnej stopie 2,75 podstawowe oprocentowanie wynosi 1,13% w skali roku, ale w określonych przypadkach może zostać obniżone do 0,56%. Niższe oprocentowanie w wysokości 25% stopy redyskonta weksli przysługuje:

- spółdzielniom socjalnym, które w ostatnim zamkniętym rocznym okresie obrachunkowym osiągnęły przychody niższe niż 100 tys. złotych,
- podmiotom, w których co najmniej 50% osób zatrudnionych rekrutuje się z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- podmiotom, które przeznaczają co najmniej 10% zysku lub nadwyżki bilansowej na działalność pożytku publicznego

Każdy podmiot, który chciałby uzyskać pożyczkę musi wykazać, że prowadzi działalność gospodarczą od co najmniej 12 miesięcy na dzień składania wniosku. Kolejnym warunkiem dostępu do funduszu jest spełnianie kryterium mikro lub małego przedsiębiorstwa. Są to zatem podmioty, które zatrudniają poniżej 50 osób w działalności gospodarczej, a ich roczny obrót i/lub całkowity bilans roczny nie przekracza 10 mln euro. Ubiegając się o pożyczkę należy przedstawić nie starsze niż 3 miesiące zaświadczenia z Urzędu Skarbowego oraz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o niezaleganiu w płatnościach z tytułu zobowiązań podatkowych i opłacania składek na zabezpieczenie emerytalne. Ostatnim warunkiem ubiegania się o pożyczkę jest możliwość spłaty pożyczki przez podmiot wnioskujący. Spłata pożyczki powinna być zatem starannie w kalkulowana w wydatki podmiotu na najbliższe lata. Środki Funduszu są rozdyskrebowane w podziale na pięć makroregionów. Województwo pomorskie wraz z województwami warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim należą do Makroregionu IV. Alokacja kapitału pożyczkowego dla tego regionu wynosiła 4 515 529,54 zł. Do końca listopada 2014 r. udzielono już 38 pożyczek.⁴⁰

Podmioty ekonomii społecznej mogą również szukać wsparcia w **Polsko-Amerykańskim Funduszu Pożyczkowym Inicjatyw Obywatelskich**. PAFPIO istnieje od 1999 roku. Został powołany przez Polsko-Amerykański Fundusz Przedsiębiorczości w celu wspierania demokracji i gospodarki rynkowej. Obecnie należy do Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, której zadaniem jest wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. Fundusz wspiera organizacje pozarządowe. Oferuje pomoc w zabezpieczeniu płynności finansowej, koniecznej dla sprawnej realizacji działań statutowych oraz doradztwo i szkolenia.

PAFPIO udziela pożyczek organizacjom pozarządowym - stowarzyszeniom, fundacjom lub organizacjom kościelnym, a także podmiotom ekonomii społecznej, czyli spółdzielniom socjalnym i przedsiębiorstwom społecznym czy spółkom non-profit. W niektórych przypadkach o pożyczkę mogą ubiegać się także grupy nieformalne. Według stanu na dzień

⁴⁰ Oficjalny serwis internetowy ES Funduszu <http://esfundusz.pl>

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

31.07.2014 r. Fundusz udzielił 1888 pożyczek dla 546 organizacji na kwotę 165 milionów złotych. W województwie pomorskim z usług PAFPIO skorzystało 45 pożyczkobiorców.

Fundusz oferuje trzy rodzaje pożyczek:

1. Pożyczki pomostowe, które mogą zostać przeznaczone na prefinansowanie działań, pozwalające na realizację projektu lub na zakończenie realizacji w oczekiwaniu na refundację poniesionych kosztów.
2. Pożyczki operacyjne na zachowanie płynności finansowej
3. Pożyczki inwestycyjne (zakup środka transportu, sprzętu, remont lub rozwój sprzedaży w ramach działalności odpłatnej lub gospodarczej)

Pożyczone środki muszą służyć realizacji celów statutowych. W celu ich uzyskania niezbędne jest precyzyjne wskazanie wiarygodnego źródła spłaty. Organizacja może zaciągnąć pożyczkę zarówno na działania statutowe, jak i na działalność gospodarczą służącą realizacji jej misji.

Podstawowym kosztem pożyczki są odsetki. Oprocentowanie pożyczek wynosi 12% w skali roku dla pożyczek związanych z realizacją projektów współfinansowanych z funduszy europejskich (tzw. euro-pożyczki). Pozostałe pożyczki oprocentowane są 15% w skali roku. Odsetki naliczane są dziennie. Faktyczny koszt pożyczki liczony jest z chwilą wyksięgowania środków z konta Funduszu PAFPIO do momentu zaksięgowania pożyczonej kwoty z powrotem na tym koncie. Obliczając koszt pożyczki, należy uwzględnić opłatę administracyjną, która wynosi 1% kapitału pożyczanego. Jest ona pobierana w dniu uruchamiania pożyczki, pomniejszając wypłatę kapitału pożyczki. Organizacja sama określa system spłaty pożyczki, zależny od tego, kiedy spodziewa się przychodów. Zwracane środki muszą dotrzeć na konto bankowe Funduszu PAFPIO najpóźniej w dniu wyznaczonym harmonogramem spłat. W wypadku gdy organizacja ma problem ze spłatą pożyczki, musi przed datą spłaty określoną w harmonogramie, wystąpić z wnioskiem o restrukturyzację pożyczki, czyli zmianę harmonogramu spłat należności.

Aby ubiegać się o pożyczkę należy dokładnie opisać działania organizacji, wraz z potrzebą pożyczki, jej wysokością, harmonogramem spłaty oraz planem zaradczym w przypadku problemów ze spłatą. Do opisu należy dołączyć dokumenty rejestrowe (odpis aktualnego statutu, NIP, REGON), finansowe (bilans, rachunek wyników zysków i strat wraz z informacją

dotatkową za ostatnie pełne dwa lata oraz dokument pokazujący sposób finansowania się organizacji w roku bieżącym oraz w okresie trwania pożyczki - aktualny budżet lub plan finansowy) oraz umowę z grantodawcą, potwierdzającą możliwość spłaty pożyczki (o ile dotyczy) i decyzję Zarządu w formie uchwały o zaciągnięciu pożyczki w Funduszu PAFPIO, z określeniem wysokości tejże pożyczki, podpisana przez wszystkich członków zarządu. Okres rozpatrywania wniosku o pożyczkę wynosi około dwóch tygodni. Minimalna kwota pożyczki to 10 000 zł.⁴¹

W okresie listopad 2013 – luty 2014 na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju przeprowadzono badanie „Ocena ex-ante instrumentów finansowych w zakresie wsparcia podmiotów ekonomii społecznej i osób młodych”. Badanie przeprowadził Instytut Badań Strukturalnych i Coffey International Development Sp. z o.o. Celem badania była ocena zapotrzebowania na instrumenty zwrotne w odniesieniu do przedsiębiorstw społecznych i osób młodych planujących rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej oraz sformułowanie propozycji instrumentów zwrotnych możliwych do wdrażania w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020.

W ramach badania do kategorii przedsiębiorstwa społeczne zaliczono organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą lub odpłatną statutową o przychodach co najmniej 10 tys. zł, spółdzielnie socjalne, spółdzielnie pracy i niewidomych oraz spółki non-profit. Poważną barierą dla rozwoju przedsiębiorstw społecznych okazał się dostęp do kapitału. Brak środków finansowych w minionym roku uniemożliwił realizację zaplanowanych działań rozwojowych 46% przedsiębiorstw społecznych. Średnia wartość niezrealizowanych wydatków wyniosła 108 tys. zł. Przyczyną niezrealizowania wydatków rozwojowych przedsiębiorstw społecznych były: brak własnych pieniędzy na inwestycje; brak dostępu do dotacji/kredytu/pożyczki/poręczenia; brak wiedzy o tym, jak zaplanować zwrot z inwestycji oraz niestabilną sytuację podmiotu.

Przeważająca większość ankietowanych przedsiębiorstw (71%) jako powód, dla którego nie starały się o pożyczkę lub kredyt podała, że wolą korzystać z dotacji lub obawiają się ryzyka (65%). 49% uznało, że nie mam wymaganych zabezpieczeń, natomiast 36% nie spełniłoby kryteriów.

⁴¹ Oficjalny serwis internetowy Funduszu PAFPIO <http://pafpio.pl>

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Z podsumowanych badań wynika, że w nowym okresie programowania głównym instrumentem wsparcia dla przedsiębiorstw społecznych rozpoczynających działalność, powinny być dotacje na rozpoczęcie działalności uzupełnione o instrumenty zwrotne dla przedsiębiorstw społecznych szybko się rozwijających i napotykających barierę dostępu do kapitału. Dla przedsiębiorstw społecznych funkcjonujących powyżej 12 miesięcy podstawowym instrumentem rozwoju powinny być instrumenty zwrotne, z możliwością przyznania dotacji projektom o szczególnie wysokich korzyściach społecznych lub zastosowania mechanizmu mieszanego w przypadku przedsięwzięć przyczyniających się do tworzenia nowych miejsc pracy. Katalog instrumentów zwrotnych powinien być stopniowo rozbudowywany o system poręczeń oraz instrumenty kapitałowe.⁴²

PROGRAM FUNDUSZ INICJATYW OBYATELSKICH NA LATA 2014-2020

Program FIO na lata 2014-2020 jest finansowanych z krajowych środków budżetu państwa, jego budżet będzie wynosił 60 mln złotych rocznie. Podmiotami uprawnionymi do składania ofert o dofinansowanie realizacji zadań w ramach Programu FIO są podmioty wymienione w artykule 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie tzn. organizacje pozarządowe oraz kościelne osoby prawne i jednostki organizacyjne (jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego), stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, spółdzielnie socjalne oraz spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami (które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników). Projekty realizowane w ramach Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich muszą zakładać zaangażowanie społeczności lokalnej w działania projektowe. W ramach Programu FIO założono realizację pięciu priorytetów:

- Priorytet 1 Małe inicjatywy (17% środków - 10 200 000 zł) – projekty realizowane w ramach tego priorytetu powinny pozytywnie wpływać na możliwości obywateli w realizacji oddolnych inicjatyw;

⁴² „Ocena ex-ante instrumentów finansowych w zakresie wsparcia podmiotów ekonomii społecznej i osób młodych”

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Priorytet 2 Aktywne Społeczeństwo (50% środków – 30 000 000 zł) – projekty powinny angażować obywateli, dając im możliwość aktywnego działania oraz łączenia aktywności ze zdobywaniem wiedzy w sferze działań obywatelskich;
- Priorytet 3 Aktywni Obywatele (20% środków – 12 000 000 zł) – realizowane projekty powinny przyczyniać się do wzrostu partycypacji obywateli w sprawach publicznych;
- Priorytet 4 Silne organizacje pozarządowe (9% - 5 400 000 zł) – projekty realizowane w ramach tego Priorytetu będą przyczyniać się do wzmocnienia potencjału organizacji obywatelskich;
- Priorytet 5 Pomoc techniczna (4% - 2 400 000 zł) – podstawowym celem pomocy technicznej jest zapewnienie właściwego zarządzania, wdrażania oraz promocji Programu Funduszu Inicjatyw Obywatelskich.

Na szczególną uwagę zasługuje Kierunek Działania „Rozwój przedsiębiorczości społecznej” w ramach Priorytetu 2 Aktywne Społeczeństwo. Rozwój przedsiębiorczości społecznej obejmuje działania nakierowane na: edukację z zakresu przedsiębiorczości społecznej, w tym edukację dzieci i młodzieży (organizacja warsztatów związanych z „ginącymi zawodami”, praktyczne przygotowanie do przedsiębiorczości, rozwój i wspieranie spółdzielni uczniowskich i spółdzielni młodzieży akademickiej); promowanie wartości, tradycji oraz kierunków rozwoju ekonomii społecznej; rozwój reintegracji zawodowej i społecznej, działalności oświatowo-kulturalnej oraz w sferze pożytku publicznego spółdzielni socjalnych; szkolenia i doradztwo w zakresie pożytku publicznego dla podmiotów ekonomii społecznej oraz tworzenie i rozwój partnerstw lokalnych z udziałem podmiotów ekonomii społecznej.⁴³

PFRON

W ramach Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych można uzyskać dotację na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej. Osoba niepełnosprawna – zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu – może otrzymać ze środków PFRON jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej,

⁴³ Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej w wysokości określonej w umowie zawartej ze starostą. Maksymalna wysokość pomocy nie może przekroczyć piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia (3781,14 zł -wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia stan na 01.12.2014r.). Osoba niepełnosprawna może skorzystać z tej formy pomocy, jeżeli nie otrzymała wcześniej bezzwrotnych środków publicznych na ten cel. Wniosek o udzielenie dotacji składa się do starosty właściwego ze względu na miejsce zarejestrowania osoby niepełnosprawnej jako bezrobotnej albo poszukującej pracy niepozostającej w zatrudnieniu. Starosta rozpatrując wniosek, bierze pod uwagę: przewidywane efekty ekonomiczne przedsięwzięcia, na które mają być przeznaczone środki; popyt i podaż lokalnego rynku na planowaną działalność; kalkulację wydatków na uruchomienie działalności w ramach wnioskowanych środków; uprawnienia i kwalifikacje wnioskodawcy; wysokość środków własnych wnioskodawcy; wysokość środków finansowych na ten cel w danym roku.⁴⁴

FUNDUSZ PRACY

Starosta na mocy art. 46 ust. 1 pkt 2 i ust. 1b ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. z 2008r. Nr 69, poz. 415 z późniejszymi zmianami) może przyznać bezrobotnemu, absolwentowi Centrum Integracji Społecznej lub absolwentowi Klubu Integracji Społecznej jednorazowo środki z Funduszu Pracy na założenie spółdzielni socjalnej lub przystąpienie do niej. Wysokość przyznanych bezrobotnemu środków nie może przekraczać 4-krotnego przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka założyciela spółdzielni oraz 3-krotnego przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu.

Osoba, która otrzymała z Funduszu Pracy jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej musi dokonać zwrotu otrzymanych środków wraz z odsetkami w terminie 30 dni od dnia doręczenia wezwania

⁴⁴Informator dla osób niepełnosprawnych
http://www.pfron.org.pl/ftp/publikacje/Informator_dla_osob_niepelnosprawnych_2014.pdf

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

starosty, jeżeli prowadziła działalność gospodarczą lub była członkiem spółdzielni socjalnej przez okres krótszy niż 12 miesięcy albo naruszone zostały inne warunki umowy dotyczące przyznania tych środków.⁴⁵

Do wniosku o dofinansowanie bezrobotny, absolwent CIS lub absolwent KIS dołączają oświadczenia o:

- nieotrzymaniu bezzwrotnych środków Funduszu Pracy lub innych bezzwrotnych środków publicznych na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej, założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej;
- nieposiadaniu wpisu do ewidencji działalności gospodarczej, a w przypadku jego posiadania – oświadczenie o zakończeniu działalności gospodarczej w dniu przypadającym w okresie przed upływem co najmniej 12 miesięcy bezpośrednio poprzedzających dzień złożenia wniosku;
- niepodejmowaniu zatrudnienia w okresie 12 miesięcy od dnia rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej;
- niekaralności, w okresie 2 lat przed dniem złożenia wniosku, za przestępstwo przeciwko obrotowi gospodarczemu;
- zobowiązaniu się do prowadzenia działalności gospodarczej w okresie 12 miesięcy od dnia jej rozpoczęcia oraz nieskładania w tym okresie wniosku o zawieszenie jej wykonywania;
- niezłożeniu wniosku do innego starosty o przyznanie dofinansowania lub przyznanie jednorazowo środków na założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej.

Osoba bezrobotna, absolwent CIS lub absolwent KIS zobowiązani są również do dołączenia zaświadczenia lub oświadczenia o pomocy de minimis (w zakresie, o którym mowa w art. 37 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, tekst jednolity Dz.U. z 2007 r. Nr 59, poz. 404 z późn. zm.) oraz informacji określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 37 w.w. ustawy. Dodatkowo aby

⁴⁵ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. z 2008r. Nr 69, poz. 415 z późniejszymi zmianami)

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

wniosek został uwzględniony przez starostę, bezrobotny w okresie 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku:

- nie odmówił bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniej pracy lub innej formy pomocy określonej w ustawie oraz udziału w działaniach w ramach Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w art. 62a ustawy,
- nie przerwał z własnej winy szkolenia, stażu, realizacji indywidualnego planu działania, udziału w działaniach w ramach Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w art. 62a ustawy, wykonywania prac społecznie użytecznych lub innej formy pomocy określonej w ustawie,
- po skierowaniu podjął szkolenie, przygotowanie zawodowe dorosłych, staż, prace społecznie użyteczne lub inną formę pomocy określoną w ustawie.⁴⁶

⁴⁶ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23.04.2012 r. w sprawie dokonywania z Funduszu Pracy refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk dla skierowanego oraz przyznawania środków na podjęcie działalności gospodarczej oraz Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24.06.2014 r. zmieniające Rozporządzenie w sprawie dokonywania z Funduszu Pracy refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk dla skierowanego oraz przyznawania środków na podjęcie działalności gospodarczej

8. Monitoring i ewaluacja

Zadania określone w Strategii Rozwoju i Finansowania Ekonomii Społecznej wymagają monitoringu, który pozwoli kontrolować stan realizacji celów, osiągnięte wskaźniki oraz umożliwi korektę i aktualizację przyjętych zadań. Do realizacji działań zawartych w Strategii zostaną zaangażowane wybrane instytucje z terenu powiatu chojnickiego. W związku z tym konieczne będzie powołanie zespołu monitorującego, który będzie koordynował ich pracę. W skład zespołu wejdą osoby z grupy roboczej lub instytucji wdrażających postanowienia Strategii. Monitoring realizacji Strategii będzie polegał na zebraniu i analizie informacji na temat osiągnięcia celów i wykonania działań. Ocena realizacji Strategii będzie przedstawiana Radzie Powiatu na koniec stycznia, począwszy od 2016 roku. Monitoring i ewaluacja strategii rozpoczną się pół roku od wejścia w życie uchwały o przyjęciu Strategii.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

9. Spis tabel i wykresów

Spis tabel		
L.p.	Nazwa	Strona
1.	TABELA 1. Liczba ludności na terenie powiatu chojnickiego w latach 2011-2013	8
2.	TABELA 2. Liczba ludności według funkcjonalnych grup wieku i płci w powiecie chojnickim	8
3.	TABELA 3. Prognoza liczby ludności na lata 2015-2030 dla powiatu chojnickiego	8
4.	TABELA 4. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chojnicach	9
5.	TABELA 5. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chojnicach zamieszkałych na terenach wiejskich	10
6.	TABELA 6. Struktura bezrobocia wg płci i wieku w powiecie chojnickim	10
7.	TABELA 7. Liczba kobiet zarejestrowanych jako osoby bezrobotne w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chojnicach	11
8.	TABELA 8. Stopa bezrobocia w % w powiecie chojnickim na tle kraju i województwa w latach 2011-2013	11
9.	TABELA 9. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy – osoby do 25 roku życia	12
10.	TABELA 10. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy – osoby długotrwale bezrobotne	12
11.	TABELA 11. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy – osoby powyżej 50 roku życia	12
12.	TABELA 12. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy – osoby niepełnosprawne	13
13.	TABELA 13. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy – osoby, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	13
14.	TABELA 14. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy – osoby po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego	13
15.	TABELA 15. Liczba osób niepełnosprawnych według funkcjonalnych grup wieku i płci w powiecie chojnickim w 2011 r.	18
16.	TABELA 16. Powody przyznania pomocy społecznej w powiecie chojnickim w latach 2011-2013	19
17.	TABELA 17. Liczba rodzin korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej w powiecie chojnickim w latach 2011-2013	20
18.	TABELA 18. Analiza SWOT - Rynek pracy	41
19.	TABELA 19. Analiza SWOT - Pomoc Społeczna	42
20.	TABELA 20. Analiza SWOT - Społeczeństwo	43
21.	TABELA 21. Cele i kierunki działań	44
22.	TABELA 22. Podział środków unijnych na programy krajowe	47

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

23.	TABELA 23. Priorytety Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020	49
24.	TABELA 24. Potencjalne kierunki i instrumenty wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej w ramach RPO WP 2014-2020	53

Spis wykresów		
Lp.	Nazwa	Strona
1.	Wykres 1. Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej na terenie powiatu chojnickiego	21
2.	Wykres 2. Liczba rodzin z terenu powiatu chojnickiego otrzymująca zasiłki na dzieci	21
3.	Wykres 3. Liczba osób bezdomnych w powiecie chojnickim	23
4.	Wykres 4. Płeć ankietowanych	32
5.	Wykres 5. Wiek ankietowanych	33
6.	Wykres 6. Zatrudnienie ankietowanych	33
7.	Wykres 7. Miejsce zamieszkania ankietowanych	34
8.	Wykres 8. Najważniejsze problemy społeczne w powiecie chojnickim	35
9.	Wykres 9. Problem do rozwiązania w pierwszej kolejności na terenie powiatu chojnickiego	36
10.	Wykres 10. Związek ankietowanych z powiatem chojnickim	37
11.	Wykres 11. Natężenie problemów społecznych w powiecie chojnickim	38
12.	Wykres 12. Ocena poziomu samoorganizacji społecznej i poziomu współpracy mieszkańców z władzami powiatu	39
13.	Wykres 13. Natężenie wybranych problemów społecznych w powiecie chojnickim	40